

DIREKTIVE

DIREKTIVA 2009/72/ES EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA

z dne 13. julija 2009

o skupnih pravilih notranjega trga z električno energijo in o razveljavitvi Direktive 2003/54/ES

(Besedilo velja za EGP)

EVROPSKI PARLAMENT IN SVET EVROPSKE UNIJE STA –

ob upoštevanju Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti ter zlasti člena 47(2) ter členov 55 in 95 Pogodbe,

ob upoštevanju predloga Komisije,

ob upoštevanju mnenja Evropskega ekonomsko-socialnega odbora ⁽¹⁾,ob upoštevanju mnenja Odbora regij ⁽²⁾,v skladu s postopkom, določenim v členu 251 Pogodbe ⁽³⁾,

ob upoštevanju naslednjega:

- (1) Cilj notranjega trga z električno energijo, ki se postopoma uvaja po vsej Skupnosti od leta 1999, je zagotovitev resnične izbire vsem potrošnikom v Evropski uniji, bodisi državljanom bodisi podjetjem, novih poslovnih priložnosti več čezmejnega trgovanja, da bi zagotovili večjo učinkovitost, konkurenčne cene in višje standarde storitev ter prispevati k zanesljivosti oskrbe in trajnosti.
- (2) Direktiva 2003/54/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. junija 2003 o skupnih pravilih za notranji trg z električno energijo ⁽⁴⁾ je bila pomemben korak k vzpostavitvi takega notranjega trga z električno energijo.
- (3) Svobosčine, ki jih Pogodba zagotavlja državljanom Unije – med drugim prosti pretok blaga, svoboda ustanavljanja in svoboda opravljanja storitev – so možne le na popolnoma

odprtem trgu, ki vsem potrošnikom omogoča svobodno izbiro dobaviteljev, vsem dobaviteljem pa, da svoje proizvode svobodno dobavljajo svojim odjemalcem.

- (4) Vendar trenutno v Skupnosti obstajajo ovire pri prodaji električne energije pod enakimi pogoji, brez diskriminacije ali prikrajšanosti. Predvsem še ni nediskriminatornega dostopa do omrežja in enako učinkovite ravni regulativnega nadzora v vseh državah članicah.

- (5) Zanesljiva oskrba z električno energijo je ključnega pomena za razvoj evropske družbe, za izvajanje trajnostne politike o podnebnih spremembah in za spodbujanje konkurence na notranjem trgu. Zato bi bilo treba še naprej razvijati čezmejne medsebojne povezave, kar bo vsem potrošnikom in industriji v Skupnosti zagotovilo dobavo vseh virov energije po najbolj konkurenčnih cenah.

- (6) Dobro delujoč notranji trg z električno energijo bi moral proizvajalcem zagotoviti primerne spodbude za naložbe v novo proizvodnjo električne energije, vključno z električno energijo iz obnovljivih virov energije, ter pri tem nameniti posebno pozornost najbolj odročnim državam in regijam na energetske trgu Skupnosti. Dobro delujoč trg bi moral potrošnikom zagotoviti ustrezne ukrepe za spodbujanje učinkovitejše rabe energije, predpogoj za to pa je zanesljiva dobava energije.

- (7) Komisija je v Sporočilu z dne 10. januarja 2007 z naslovom „Energetska politika za Evropo“ poudarila pomen vzpostavitve notranjega trga z električno energijo in zagotavljanja enakovrednih pogojev za vsa elektroenergetska podjetja, ustanovljena v Skupnosti. Sporočili Komisije z dne 10. januarja 2007 z naslovoma „Možnosti za notranji trg s plinom in električno energijo“ in „Preiskava na podlagi člena 17 Uredbe (ES) št. 1/2003 v panogi plina in elektroenergetski panogi (Končno poročilo)“ sta pokazali, da obstoječa pravila in ukrepi ne zagotavljajo potrebnega okvira za doseganje cilja dobro delujočega notranjega trga.

⁽¹⁾ UL C 211, 19.8.2008, str. 23.⁽²⁾ UL C 172, 5.7.2008, str. 55.⁽³⁾ Mnenje Evropskega parlamenta z dne 18. junija 2008 (še ni objavljeno v Uradnem listu), Skupno stališče Sveta z dne 9. januarja 2009 (UL C 70 E, 24.3.2009, str. 1) in Stališče Parlamenta z dne 22. aprila 2009 (še ni objavljeno v Uradnem listu). Sklep Sveta z dne 25. junija 2009.⁽⁴⁾ UL L 176, 15.7.2003, str. 37.

- (8) Za zagotovitev konkurence in oskrbe z električno energijo po najbolj konkurenčni ceni bi morale države članice in nacionalni regulativni organi spodbujati čezmejni dostop novih ponudnikov različnih energetskega virov in novih ponudnikov proizvodnje električne energije.
- (9) Brez dejanskega ločevanja omrežij od dejavnosti proizvodnje in dobave (dejansko ločevanje) nevarnost diskriminacije ne obstaja le pri upravljanju omrežij, temveč tudi pri spodbudah za vertikalno integrirana podjetja, da bi ustrezno vlagala v svoja omrežja.
- (10) Vendar pravila za pravno in funkcionalno ločevanje, kot jih določa Direktiva 2003/54/ES, ne zagotavljajo dejanskega ločevanja operaterjev prenosnih sistemov. Evropski svet je na zasedanju 8. in 9. marca 2007 zato Komisijo pozval, naj pripravi zakonodajne predloge za „dejansko ločevanje dejavnosti dobave in proizvodnje od delovanja omrežja“.
- (11) Dejansko ločevanje lahko zagotovi samo odprava možnosti, ki vertikalno integrirana podjetja spodbujajo k diskriminaciji konkurentov pri dostopu do omrežja in naložbah. Lastniško ločevanje, pri katerem je lastnik omrežja imenovan za operaterja sistema in je neodvisen od kakršnih koli interesov v zvezi z dobavo in proizvodnjo, je očitno učinkovit in stabilen način razreševanja notranjega navzkrižja interesov in zagotavljanja zanesljivosti oskrbe. Zato je Evropski parlament v Resoluciji z dne 10. julija 2007 o možnostih za notranji trg s plinom in električno energijo ⁽¹⁾ lastniško ločevanje na ravni prenosa opredelil kot najučinkovitejše orodje za nediskriminatorno spodbujanje naložb v infrastrukturo, poštenega dostopa do omrežja za nove udeležence in preglednosti na trgu. Pri lastniškem ločevanju bi bilo zato treba od držav članic zahtevati, naj zagotovijo, da ista oseba ali osebe ne morejo izvajati nadzora nad podjetjem za proizvodnjo ali dobavo ter hkrati izvajati nadzora ali uveljavljati kakršnih koli pravic nad operaterjem prenosnega sistema ali prenosnim sistemom. Po drugi strani pa bi moral nadzor nad prenosnim sistemom ali operaterjem prenosnega sistema izključevati možnost nadzora ali uveljavljanja kakršnih koli pravic nad proizvajalcem ali dobaviteljem. V teh okvirih bi morale biti proizvajalcu ali dobavitelju omogočeno, da ima manjšinski delež v operaterju prenosnega sistema ali prenosnem sistemu.
- (12) Vsi sistemi ločevanja bi morali učinkovito odpravljati vsa navzkrižja interesov med proizvajalci, dobavitelji in operaterji prenosnih sistemov, da bi oblikovali spodbude za potrebne naložbe in zagotovil dostop novim udeležencem na trgu ob pregledni in učinkoviti regulativni ureditvi, nacionalnim regulativnim organom pa ne smejo nalagati preveč zahtevne regulativne ureditve.
- (13) Opredelitev pojma „nadzor“ je enaka kot v Uredbi Sveta (ES) št. 139/2004 z dne 20. januarja 2004 o nadzoru koncentracij podjetij (Uredba ES o združitvah) ⁽²⁾.
- (14) Ker je za lastniško ločevanje v nekaterih primerih treba prestrukturirati podjetja, bi bilo treba državam članicam, ki se odločijo izvajati takšno ločevanje, odobriti dodatno obdobje za začetek uporabe zadevnih določb. Zaradi vertikalne povezave med sektorjema električne energije in plina bi bilo treba določbe o ločevanju uporabljati v obeh sektorjih.
- (15) Zaradi zagotavljanja popolne neodvisnosti delovanja omrežij od interesov v zvezi z dobavo in proizvodnjo ter preprečevanja izmenjave kakršnih koli zaupnih podatkov pri lastniškem ločevanju ista oseba ne bi smela biti hkrati član uprave operaterja prenosnega sistema ali prenosnega sistema in podjetja, ki opravlja katero koli dejavnost proizvodnje ali dobave. Iz tega razloga ista oseba tudi ne bi smela imeti pristojnosti za imenovanje članov uprave operaterja prenosnega sistema ali prenosnega sistema in za izvajanje nadzora ali uveljavljanje kakršne koli pravice nad proizvajalcem ali dobaviteljem.
- (16) Ustanovitev operaterja sistema ali operaterja prenosnega sistema, ki je neodvisen od interesov v zvezi z dobavo in proizvodnjo, bi moralo vertikalno integriranemu podjetju omogočiti, da ohrani lastništvo nad sredstvi omrežja, ter hkrati zagotovilo ločevanje interesov, pod pogojem, da samostojni operater sistema ali neodvisni operater prenosnega sistema opravlja vse naloge operaterja sistema in so vzpostavljeni podrobna ureditev in obsežni regulativni kontrolni mehanizmi.
- (17) Če je 3. septembra 2009 podjetje, ki je lastnik prenosnega sistema, del vertikalno integriranega podjetja, bi morale države članice zato imeti možnost izbire med lastniškim ločevanjem in ustanovitvijo operaterja sistema ali operaterja prenosnega sistema, ki je neodvisni od interesov v zvezi z dobavo in proizvodnjo.
- (18) Da bi bili interesi delničarjev vertikalno integriranih podjetij popolnoma zaščiteni, bi morale države članice imeti možnost, da uvedejo lastniško ločevanje z neposredno odprodajo ali razdelitvijo delnic integriranega podjetja na delnice omrežnega podjetja in delnice preostalega podjetja dobave in proizvodnje, če so izpolnjene zahteve, ki izhajajo iz lastniškega ločevanja.

⁽¹⁾ UL C 175 E, 10.7.2008, str. 206.

⁽²⁾ UL L 24, 29.1.2004, str. 1.

- (19) Da bo rešitev, ki jo predstavlja samostojni operater sistema ali neodvisni operater prenosnega sistema, resnično delovala, bi bilo treba sprejeti posebna dodatna pravila. Pravila o neodvisnem operaterju prenosnega sistema določajo ustrezen regulativni okvir za zagotovitev poštene konkurence, zadostnih vlaganj, dostopa na trg za nove udeležence in integracije trgov z električno energijo. Dejansko ločevanje na podlagi določb o neodvisnem operaterju prenosnega sistema bi moralo temeljiti na organizacijskih ukrepih in ukrepih, ki se nanašajo na upravljanje operaterjev prenosnih sistemov, ter na ukrepih, povezanih z vlaganji, ki nove proizvodne zmogljivosti preko regionalnega sodelovanja povezujejo z integracijo omrežij in trgov. Neodvisnost operaterja prenosnega sistema bi bilo treba med drugim zagotoviti tudi z določenimi obdobji „za razmislek“, med katerimi se v vertikalno integriranem podjetju ne izvajajo nobene vodstvene ali druge ustrezne dejavnosti, ki bi omogočale dostop do podatkov, ki bi lahko bili pridobljeni na vodstvenem položaju. Model dejanskega ločevanja prek neodvisnega operaterja prenosnega sistema je v skladu z zahtevami, določenimi na zasedanju Evropskega sveta 8. in 9. marca 2007.
- (20) Za razvoj konkurence na notranjem trgu z električno energijo bi morali veliki negospodinjiski odjemalci imeti možnost izbrati dobavitelja in za zadovoljitev svojih potreb po električni energiji skleniti pogodbe z več dobavitelji. Takšni odjemalci bi morali biti zaščiteni pred klavzulami o ekskluzivnosti, katerih učinek je izključitev konkurenčnih ali dopolnilnih ponudb.
- (21) Država članica ima pravico, da se odloči za polno lastniško ločevanje na njenem ozemlju. Če je država članica uporabila to pravico, podjetje nima pravice ustanoviti samostojnega operaterja sistema ali neodvisnega operaterja prenosnega sistema. Poleg tega podjetje, ki opravlja katekološki dejavnost proizvodnje ali dobave, ne more izvajati neposrednega ali posrednega nadzora ali uveljavljati kakršne koli pravice nad operaterjem prenosnega sistema iz države članice, ki se je odločila za popolno lastniško ločevanje.
- (22) Po tej direktivi bodo obstajale različne vrste organizacije trga na notranjem trgu z električno energijo. Ukrepi, ki bi jih države članice lahko sprejele za zagotovitev enakih konkurenčnih pogojev, bi morali temeljiti na prevladujočih zahtevah v splošnem interesu. S Komisijo bi se bilo treba posvetovati o združljivosti ukrepov s Pogodbo in zakonodajo Skupnosti.
- (23) Pri izvajanju dejanskega ločevanja bi bilo treba spoštovati načelo nediskriminacije med javnim in zasebnim sektorjem. Zato ista oseba ne bi smela imeti možnosti, da bi sama ali skupaj z drugimi ob kršenju lastniškega ločevanja ali možnosti samostojnega operaterja sistema izvajala nadzor ali uveljavljala kakršne koli pravice nad sestavo, glasovanjem ali odločanjem v organih operaterjev prenosnih sistemov ali prenosnih sistemov in dobaviteljev ali proizvajalcev. Kar zadeva lastniško ločevanje in možnost samostojnega operaterja sistema, velja, da če zadevna država članica lahko dokaže, da izpolnjuje to zahtevo, bi moralo biti mogoče, da dva ločena javna subjekta nadzorujeta dejavnosti proizvodnje in dobave na eni ter dejavnosti prenosa na drugi strani.
- (24) Po vsej Skupnosti bi bilo treba uporabljati dejansko ločevanje dejavnosti dobave in proizvodnje od delovanja omrežja tako za podjetja iz Skupnosti kot tudi za podjetja, ki niso iz Skupnosti. Da bi ohranili neodvisnost omrežnih dejavnosti ter dejavnosti dobave in proizvodnje po vsej Skupnosti, bi morali imeti regulativni organi pooblastilo, da zavrnejo certifikacijo operaterjev prenosnih sistemov, ki ne izpolnjujejo pravil o ločevanju. Da bi zagotovili dosledno uporabo teh pravil po vsej Skupnosti, bi morali regulativni organi pri odločanju o certifikaciji v celoti upoštevati mnenje Komisije. Poleg tega bi morala Komisija imeti pravico podati mnenje o certifikaciji v zvezi z lastnikom ali operaterjem prenosnega sistema, ki je pod nadzorom osebe ali oseb iz tretje države ali tretjih držav, s čimer bi bili zagotovljeno tudi spoštovanje mednarodnih obveznosti Skupnosti ter solidarnost in zanesljivost oskrbe z energijo v Skupnosti.
- (25) Zanesljivost oskrbe z energijo je bistveni element javne varnosti in je zato tesno povezana z učinkovitim delovanjem notranjega trga z električno energijo ter integracijo izoliranih trgov z električno energijo držav članic. Državljanom Unije je mogoče električno energijo dobavljati le prek omrežja. Delujoči trgi z električno energijo ter zlasti omrežja in druga sredstva, povezana z dobavo električne energije, so bistvenega pomena za javno varnost, konkurenčnost gospodarstva in blaginjo državljanov Unije. Osebam iz tretjih držav bi se zato moral nadzor nad prenosnim sistemom ali operaterjem prenosnega sistema dovoliti le, če izpolnjujejo zahteve glede dejanskega ločevanja, ki se uporabljajo znotraj Skupnosti. Skupnost brez poseganja v svoje mednarodne obveznosti šteje, da je sektor prenosnih sistemov za električno energijo zanj zelo pomemben, zato so potrebni dodatni zaščitni ukrepi v zvezi z ohranjanjem zanesljivosti oskrbe Skupnosti z energijo, da bi se izognili ogrožanju javnega reda in javne varnosti v Skupnosti ter blaginje državljanov Unije. Pri zanesljivosti oskrbe Skupnosti z energijo je treba zlasti oceniti neodvisnost delovanja omrežja, stopnjo odvisnosti Skupnosti in posamezne države članice od energetske oskrbe iz tretjih držav ter obravnavo notranje in zunanje trgovine in naložb v energetski sektor v določeni tretji

- državi. Zanesljivost oskrbe bi se zato morala oceniti na podlagi dejanskega stanja za vsak primer posebej ter ob upoštevanju pravic in obveznosti, ki izhajajo iz mednarodnega prava, zlasti pa iz mednarodnih sporazumov med Skupnostjo in zadevno tretjo državo. Komisijo se spodbuja, da po potrebi predloži priporočila za pogajanja o ustreznih sporazumih s tretjimi državami, ki obravnavajo zanesljivost oskrbe Skupnosti z energijo, ali da potrebna vprašanja obravnava v okviru drugih pogajanj s temi tretjimi državami.
- (26) Nediskriminatoren dostop do distribucijskega omrežja je odločilnega pomena za dostop do odjemalcev v maloprodaji. Možnosti za diskriminacijo pri dostopu tretjih strani in naložbah so manjše na ravni distribucije kot na ravni prenosa, kjer sta prezasedenost in vpliv interesov v zvezi s proizvodnjo ali dobavo na splošno večja kot na ravni distribucije. Poleg tega je pravno in funkcionalno ločevanje operaterjev distribucijskih sistemov v skladu z Direktivo 2003/54/ES obvezno šele od 1. julija 2007 in njegove učinke na notranji trg z električno energijo je treba še oceniti. Jasnejša določitev ter pravilno izvajanje in pozorno spremljanje trenutno veljavnih pravil o pravnem in funkcionalnem ločevanju lahko pripeljeta do dejanskega ločevanja. Da bi ustvarili enake pogoje v maloprodaji, bi bilo treba spremljati dejavnosti operaterjev distribucijskih sistemov in jim tako preprečiti, da bi svojo vertikalno integracijo izkoriščali za konkurenčni položaj na trgu, zlasti v zvezi z gospodinjskimi in malimi negospodinjskimi odjemalci.
- (27) Države članice bi morale spodbujati posodobitev distribucijskih omrežij in sicer s pomočjo uvedbe inteligentnih omrežij, ki bi morala biti zgrajena tako, da bi spodbujala decentralizirano proizvodnjo in energetska učinkovitost.
- (28) V primeru majhnih sistemov bi lahko bilo potrebno, da pomožne storitve zagotovijo operaterji prenosnih sistemov, povezanih s takšnimi sistemi.
- (29) Da bi se preprečila nesorazmerna finančna in upravna obremenitev za majhne operaterje distribucijskih sistemov, bi države članice morale imeti možnost, da po potrebi zadevna podjetja oprostijo zahtev po pravnem ločevanju distribucije.
- (30) Kadar se zaprt distribucijski sistem uporabi za zagotovitev optimalne učinkovitosti integrirane oskrbe z energijo, ki zahteva posebne obratovalne standarde, ali kadar se zaprt distribucijski sistem ohranja predvsem zaradi uporabe lastnika sistema, bi morala obstajati možnost, da je operater distribucijskega sistema oproščen obveznosti, ki bi pomenile nepotrebno upravno breme zaradi posebnega značaja odnosa med njim in uporabniki sistema. Industrijska in poslovna območja ter območja za skupne storitve, kot so stavbe na železniški postaji, letališča, bolnišnice, večji kampi z integriranimi zmogljivostmi ali območja kemične industrije lahko vključujejo zaprte distribucijske sisteme zaradi posebnega značaja svojih dejavnosti.
- (31) Postopki za izdajo energetskih dovoljenj ne bi smeli predstavljati nesorazmerne upravne obremenitve glede na njihovo velikost in možnega učinka na proizvajalce električne energije. Neupravičeno dolgi postopki za izdajo energetskih dovoljenj so lahko ovira za vstop novih udeležencev na trg.
- (32) Sprejeti bi bilo treba nadaljnje ukrepe, s katerimi bi zagotovili pregledne in nediskriminatorne tarife za dostop do omrežja. Navedene tarife bi se morale uporabljati za vse uporabnike sistema brez diskriminacije.
- (33) Direktiva 2003/54/ES je uvedla zahtevo, da države članice vzpostavijo regulatorje s specifičnimi pristojnostmi. Vendar izkušnje kažejo, da je učinkovitost regulacije pogosto omejena, ker regulatorji niso dovolj neodvisni od vlade ter nimajo zadostnih pooblastil in diskrecije. Zato je Evropski svet na zasedanju dne 8. in 9. marca 2007 Komisijo pozval, naj pripravi zakonodajne predloge za nadaljnjo uskladitev pooblastil in krepitev neodvisnosti nacionalnih energetskih regulatorjev. Treba bi bilo omogočiti, da so ti nacionalni regulativni organi lahko pristojni tako za sektor električne energije kot tudi za sektor plina.
- (34) Notranji trg z električno energijo bo pravilno deloval le, če bodo lahko energetski regulatorji odločali o vseh ustreznih regulativnih vprašanjih in če bodo popolnoma neodvisni od kakršnih koli drugih javnih ali zasebnih interesov. To pa ne preprečuje niti sodnega niti parlamentarnega nadzora v skladu z ustavnim pravom držav članic. Poleg tega tudi dejstvo, da proračun regulatorja odobri nacionalni zakonodajalec, ne ovira proračunske samostojnosti. Določbe o samostojnosti pri izvajanju dodeljenih proračunskih sredstev bi bilo treba izvajati v okviru, ki ga določajo nacionalno pravo in pravila o proračunu. Države članice z ustreznim rotacijskim sistemom pripomorejo k neodvisnosti nacionalnega regulativnega organa od političnih in gospodarskih interesov, hkrati pa bi jim moralo biti omogočeno, da primerno upoštevajo razpoložljivost človeških virov in velikost odbora.
- (35) Da bi vsem akterjem na trgu, vključno z novimi udeleženci, omogočili dejanski dostop do trga, so potrebni nediskriminatorni izravnalni mehanizmi, ki odražajostroške. Takoj

- ko bo trg z električno energijo dovolj likviden, bi bilo to treba doseči z vzpostavitvijo preglednih, tržno zasnovanih mehanizmov za oskrbo in nabavo električne energije, ki jih narekujejo zahteve po izravnavi. Če takšnega likvidnega trga ni, bi morali nacionalni regulativni organi odigrati aktivno vlogo pri zagotavljanju, da bodo izravnalne tarife nediskriminatorne in da bodo odražale stroške. Hkrati bi bilo treba predvideti ustrezne spodbude, s katerimi bi uravnotežili dovajanje in odjem električne energije ter preprečili ogrožanje sistema. Operaterji prenosnih sistemov bi morali omogočati sodelovanje končnih odjemalcev in povezovalcev končnih odjemalcev na trgih rezervne električne energije in izravnave.
- (36) Nacionalni regulativni organi bi morali imeti možnost določiti ali potrditi tarife ali metodologije za njihov izračun na podlagi predloga operaterja prenosnega sistema ali operaterja(-ev) distribucijskega sistema ali na podlagi predloga, o katerem se ta/ti operater(-ji) dogovori(-jo) z uporabniki omrežja. Pri izvajanju navedenih nalog bi morali nacionalni regulativni organi zagotoviti, da bodo tarife za prenos in distribucijo nediskriminatorne in da bodo odražale stroške, ter pri tem upoštevali mejne stroške omrežja, ki se jim je dolgoročno mogoče izogniti s porazdeljeno proizvodnjo in z ukrepi na področju uravnavanja povpraševanja.
- (37) Energetski regulatorji bi morali imeti pooblastila, na podlagi katerih bi lahko sprejemali za elektroenergetska podjetja zavezujoče odločitve, elektroenergetskim podjetjem, ki ne izpolnjujejo svojih obveznosti, pa bi lahko nalagali učinkovite, sorazmerne in odvračilne kazni ali bi kaznovanje predlagali pristojnemu sodišču. Energetske regulatorje bi bilo treba pooblastiti tudi, da ne glede na uporabo pravil o konkurenci sprejemajo ustrezne ukrepe za zagotavljanje koristi odjemalcev s spodbujanjem učinkovite konkurence, ki je nujna za pravilno delovanje notranjega trga za električno energijo. Vzpostavitev virtualnih elektrarn – tj. programov sprostitve električne energije, v okviru katerih mora elektroenergetsko podjetje zainteresiranim dobaviteljem za določeno obdobje določeno količino električne energije prodati ali dati na razpolago ali dovoliti dostop do dela svojih proizvodnih zmogljivosti – je eden izmed možnih ukrepov, ki se jih lahko uporabi za spodbujanje učinkovite konkurence in zagotovitev pravičnega delovanja trga. Energetski regulatorji bi morali imeti tudi pooblastila, da bi prispevali k zagotavljanju visokih standardov univerzalnih in javnih storitev v skladu z odpiranjem trga, varstva ranljivih odjemalcev in dejanskega izvajanja ukrepov za varstvo potrošnikov. Navedene določbe ne bi smele posegati v pooblastila Komisije v zvezi z uporabo pravil o konkurenci, tudi preverjanjem združitve z razsežnostjo Skupnosti, ter v pravila glede notranjega trga, kot je prost pretok kapitala. Neodvisni organ, pri katerem se lahko pritoži stranka, ki jo je prizadela odločitev nacionalnega regulatorja, bi lahko bilo sodišče ali drug pravosodni organ, pristojen za sodne presoje.
- (38) Vsaka uskladitev pooblastil nacionalnih regulativnih organov bi morala vključevati pooblastila za oblikovanje spodbud elektroenergetskim podjetjem ter pooblastila za sprejemanje učinkovitih, sorazmernih in odvračilnih kazni, ki bi jih lahko naložili elektroenergetskim podjetjem, ali pa predlagali, naj jim te kazni naloži pristojno sodišče. Poleg tega bi morali imeti regulativni organi pooblastila, da zahtevajo ustrezne informacije od elektroenergetskih podjetij, izvedejo ustrezne in zadostne preiskave ter rešujejo spore.
- (39) Notranji trg z električno energijo trpi pomanjkanje likvidnosti in preglednosti, ki ovira učinkovito dodeljevanje sredstev, upravljanje s tveganji in vstop novih akterjev. S pospešenim vključevanjem novih elektrarn v električno omrežje v vseh državah članicah ter predvsem s spodbujanjem novih ponudnikov, da vstopijo na trg, je treba okrepiti konkurenčnost in zanesljivost oskrbe. Treba je povečati zaupanje v trg, njegovo likvidnost in število udeležencev, zato je treba tudi okrepiti regulativni nadzor nad podjetji, ki se ukvarjajo z dobavo električne energije. Take zahteve ne bi smele posegati v veljavno zakonodajo Skupnosti v zvezi s finančnimi trgi in bi morale biti skladne z njo. Energetski regulatorji in regulatorji finančnih trgov morajo sodelovati, da drug drugemu omogočijo pregled nad zadevnimi trgi.
- (40) Preden Komisija sprejme smernice za nadaljnjo opredelitev vodenja evidenc, bi morala Agencija za sodelovanje energetskih regulatorjev, ustanovljena z Uredbo (ES) št. 713/2009 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. julija 2009 o ustanovitvi Agencije za sodelovanje energetskih regulatorjev⁽¹⁾ („Agencija“) in Odbor evropskih zakonodajalcev za vrednostne papirje (CESR), ustanovljen s Sklepom Komisije 2009/77/ES⁽²⁾, skupaj preučiti vsebino teh smernic in Komisiji ustrezno svetovati. Agencija in CESR bi morala skupaj tudi nadalje preučiti, ali bi morale za transakcije pogodb o dobavi električne energije in izvedenih finančnih instrumentov za trgovanje z električno energijo veljati zahteve glede preglednosti pred in/ali po trgovanju in kakšna naj bi bila vsebina teh zahtev, ter ustrezno svetovati.
- (41) Države članice ali regulativni organ, kadar država članica tako določi, bi morali spodbujati oblikovanje pogodb o prekinljivi oskrbi.
- (42) Vsa industrija in trgovina v Skupnosti, vključno z malimi in srednje velikimi podjetji, in vsi državljani Unije, ki uživajo gospodarske koristi notranjega trga, bi morali

⁽¹⁾ Glej stran 1 tega Uradnega lista.

⁽²⁾ UL L 25, 29.1.2009, str. 18.

uživati tudi visoko stopnjo varstva potrošnikov, še zlasti gospodinjski odjemalci, in če države članice menijo, da je to potrebno, za mala podjetja, bi morale zanje veljati garancije javnih storitev v zvezi z zanesljivostjo oskrbe in primernimi cenami, zaradi poštenosti, konkurenčnosti in posredno zaradi odpiranja delovnih mest. Ti odjemalci bi morali tudi imeti dostop do izbire, poštenosti, zastopanja in mehanizmov za reševanje sporov.

- (43) Skoraj vse države članice so se odločile, da zagotovijo konkurenčnost na trgu proizvodnje električne energije s preglednim postopkom za izdajo energetske dovoljenj. Kljub temu pa bi morale države članice predvideti možnost prispevanja k zanesljivosti oskrbe z razpisnim postopkom ali z enakovrednim postopkom v primeru, če na osnovi postopka za izdajo energetske dovoljenj ni bilo zgrajenih zadostnih zmogljivosti za proizvodnjo električne energije. Državam članicam bi bilo treba omogočiti, da v interesu varstva okolja in pospeševanja novih, razvijajočih se tehnologij na osnovi objavljenih meril objavijo razpis za nove zmogljivosti. Takšne nove zmogljivosti med drugim obsegajo proizvodnjo električne energije iz obnovljivih virov energije in sočasno proizvodnjo toplote in električne energije.
- (44) Zaradi zanesljivosti oskrbe bi bilo treba spremljati ravnotežje med ponudbo in povpraševanjem v posamezni državi članici, spremljanju pa naj bi sledilo poročilo o razmerah na ravni Skupnosti; pri tem bi bilo treba upoštevati zmogljivost medsebojnih povezav med območji. Takšno spremljanje bi bilo treba izvesti dovolj zgodaj, da bi omogočilo sprejetje ustreznih ukrepov, če bi bila zanesljivost oskrbe ogrožena. Izgradnja in vzdrževanje potrebne omrežne infrastrukture, vključno z zmogljivostmi medsebojnih povezav, bi morala prispevati k zagotavljanju nemotene oskrbe z električno energijo. Vzdrževanje in izgradnja potrebne omrežne infrastrukture, vključno z zmogljivostmi medsebojnih povezav, in decentralizirana proizvodnja električne energije so pomembni dejavniki pri zagotavljanju nemotene oskrbe z električno energijo.
- (45) Države članice bi morale gospodinjiskim odjemalcem in, če ocenijo, da je to primerno, tudi malim podjetjem zagotoviti pravico do oskrbe z električno energijo določene kakovosti po jasno primerljivi, pregledni in primerni ceni. Da bi ohranili visoke standarde javnih storitev v Skupnosti, bi bilo treba o vseh ukrepah, ki jih za uresničitev ciljev te direktive sprejmejo države članice, redno obveščati Komisijo. Komisija bi morala objaviti redna poročila, v katerih bi analizirala ukrepe, sprejete na nacionalni ravni za izpolnitev ciljev v zvezi z javnimi storitvami, in primerjala njihovo učinkovitost, da bi lahko pripravila priporočila v zvezi z ukrepi za doseganje visokih standardov javnih storitev,
- ki jih bo treba sprejeti na nacionalni ravni. Države članice bi morale sprejeti ukrepe, potrebne za zaščito ranljivih odjemalcev v okviru notranjega trga z električno energijo. Takšni ukrepi se lahko razlikujejo glede na posebne okoliščine v zadevnih državah članicah in lahko vključujejo posebne ukrepe v zvezi s plačevanjem računov za električno energijo ali bolj splošne ukrepe iz sistema socialne varnosti. Kadar so univerzalne storitve na voljo tudi malim podjetjem, se lahko ukrepi v zvezi z zagotavljanjem takšnih univerzalnih storitev razlikujejo glede na to, ali so namenjene gospodinjiskim odjemalcem ali malim podjetjem.
- (46) Spoštovanje obveznosti javnih storitev je osnovna zahteva te direktive in pomembno je, da ta direktiva določa skupne minimalne standarde, ki jih spoštujejo vse države članice, pri čemer so upoštevani cilji glede varstva potrošnikov, zanesljivosti oskrbe, varstva okolja in enakovrednih ravni konkurenčnosti v vseh državah članicah. Pomembno je, da je mogoče obveznost javnih storitev razlagati na nacionalni osnovi ob upoštevanju nacionalnih okoliščin in v skladu z zakonodajo Skupnosti.
- (47) Državam članicam bi biti treba omogočiti, da določijo dobavitelja zadnje instance. Ta dobavitelj je lahko prodajni oddelek vertikalno integriranega podjetja, ki opravlja tudi dejavnosti distribucije, če izpolnjuje zahteve glede ločevanja iz te direktive.
- (48) Treba bi bilo omogočiti, da ukrepi, ki jih države članice izvajajo za uresničitev ciljev glede ekonomske in socialne kohezije, vključujejo zlasti določbe o zagotavljanju ustreznih ekonomskih spodbud z uporabo, kadar je primerno, vseh obstoječih nacionalnih orodij in orodij Skupnosti. Takšna orodja lahko zajemajo mehanizme odgovornosti za jamstvo potrebnih naložb.
- (49) Če ukrepi, ki jih države članice sprejmejo za izpolnitev obveznosti javnih storitev, predstavljajo državno pomoč po členu 87(1) Pogodbe, morajo države članice o tem obvestiti Komisijo v skladu s členom 88(3) Pogodbe.
- (50) Zahteve glede javnih storitev, vključno z univerzalnimi storitvami, in skupne minimalne standarde, ki izhajajo iz njih, je treba nadalje okrepiti ter tako zagotoviti, da konkurenca in pravične cene koristijo vsem potrošnikom, zlasti ranljivim. Zahteve glede javnih storitev bi bilo treba opredeliti na nacionalni ravni, pri čemer se upoštevajo nacionalne okoliščine; države članice bi morale spoštovati zakonodajo Skupnosti. Državljeni Unije in mala podjetja, če države članice menijo, da je to primerno, bi morali imeti koristi od obveznosti javnih storitev, zlasti glede zanesljivosti oskrbe in primernih cen. Ključni vidik pri dobavi

- energije odjemalcem je dostop do objektivnih in preglednih podatkov o porabi. Odjemalci bi tako morali imeti dostop do podatkov o porabi in s tem povezanih cenah ter stroških storitev, tako da lahko konkurente povabijo, da pripravijo ponudbo na podlagi teh podatkov. Potrošniki bi morali imeti tudi pravico do pravilne obveščenosti o svoji porabi energije. Predplačila bi morala odražati verjetno porabo električne energije, različni plačilni sistemi pa bi morali biti nediskriminatorni. Podatki o stroških energije, ki jih potrošniki prejema dovolj redno, bodo spodbujali k varčevanju energije, saj bodo dajali odjemalcem neposredne povratne informacije o učinkih naložb v energetske učinkovitost in drugačnega ravnanja. V zvezi s tem bo popolno izvrševanje Direktive 2006/32/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. aprila 2006 o učinkovitosti rabe končne energije in o energetskih storitvah⁽¹⁾ prispevala k temu, da uporabniki zmanjšajo svoje stroške energije.
- (51) Interesi potrošnikov bi morali biti v središču te direktive, kakovost storitev pa bi morala biti osrednja odgovornost za elektroenergetska podjetja. Že obstoječe pravice potrošnikov je treba okrepiti in zaščititi, vključevati pa bi morale tudi večjo preglednost. Varstvo potrošnikov bi moralo zagotoviti, da lahko vsi potrošniki na področju Skupnosti izkoristijo prednosti konkurenčnega trga. Pravice potrošnikov bi morale uveljavljati države članice ali regulativni organi, kadar država članica tako določi.
- (52) Potrošnikom bi morale biti na voljo jasne in razumljive informacije o njihovih pravicah, povezanih z energetskim sektorjem. Komisija bi morala po posvetovanju z ustreznimi zainteresiranimi stranmi, vključno z državami članicami, nacionalnimi regulativnimi organi, potrošniškimi organizacijami in elektroenergetskimi podjetji vzpostaviti dostopen, uporabniku prijazen kontrolni seznam, v katerem so navedene praktične informacije o pravicah odjemalcev energije. Ta kontrolni seznam bi moral biti na voljo vsem potrošnikom in javno dostopen.
- (53) Pomanjkanje energije je v Skupnosti vse večji problem. Pri zadete države članice, ki tega še niso storile, bi zato morale pripraviti nacionalne akcijske načrte ali druge primerne okvire za obravnavo pomanjkanja energije, s katerimi bi zmanjšale število ljudi, ki trpijo zaradi takih razmer. Države članice bi ranljivim odjemalcem vsekakor morale zagotoviti potrebno oskrbo z energijo. Pri tem bi lahko na primer v okviru socialne politike uporabili celosten pristop, ukrepi pa bi lahko vključevali socialne politike ali
- izboljšanje energetske učinkovitosti stanovanjskih objektov. Najmanj, kar bi morala direktiva omogočati, so nacionalne politike v korist ranljivih odjemalcev.
- (54) Večje varstvo potrošnikov je zagotovljeno z razpoložljivostjo učinkovitih pravnih sredstev za reševanje sporov za vse potrošnike. Države članice bi morale uvesti hitre in učinkovite postopke za obravnavanje pritožb.
- (55) Moralo bi biti možno, da uvedba inteligentnih merilnih sistemov temelji na ekonomski oceni. Če bi ta ocena pokazala, da je uvedba teh merilnih sistemov ekonomsko sprejemljiva in stroškovno učinkovita le za potrošnike z določeno višino porabe električne energije, bi državam članicam moralo biti omogočeno, da to upoštevajo pri izvajanju inteligentnih merilnih sistemov.
- (56) Tržne cene bi morale dati prave pobude za razvoj omrežja in naložbe v novo proizvodnjo električne energije.
- (57) Spodbujanje pošteno konkurence in lahkega dostopa za različne dobavitelje ter omogočanje zmogljivosti za novo proizvodnjo električne energije bi morala biti nadvse pomembna za države članice, da bodo lahko potrošniki v celoti izkoristili priložnosti, ki jih prinaša liberaliziran notranji trg z električno energijo.
- (58) Da bi ustvarile notranji trg z električno energijo, bi morale države članice spodbujati integracijo svojih nacionalnih trgov ter sodelovanje operaterjev sistemov na ravni Skupnosti in regionalni ravni, pa tudi integracijo izoliranih sistemov, ki povzročajo elektroenergetske otoke, ki še obstajajo v Skupnosti.
- (59) Eden glavnih ciljev te direktive bi moral biti razvoj pravega notranjega trga z električno energijo prek omrežja prek povezanega omrežja po vsej Skupnosti, regulativna vprašanja o čezmejnih povezavah in regionalnih trgih pa bi zato morala biti med njenimi glavnimi nalogami, ob tesnem sodelovanju regulativnih organov z Agencijo, kadar je to ustrezno.
- (60) Zagotovitev skupnih pravil za pravi notranji trg in široko ponudbo vsem dostopne električne energije bi tudi morala biti eden izmed glavnih ciljev te direktive. V ta namen bi neizkrivljene cene zagotovile spodbudo za čezmejne medsebojne povezave in naložbe v novo proizvodnjo električne energije ter dolgoročno vodile v cenovno konvergenco.
- (61) Regulativni organi bi morali trgu zagotavljati informacije tudi zato, da Komisiji omogočijo, da opravlja svojo nalogo opazovanja in spremljanja notranjega trga z električno energijo in njegov kratkoročni, srednjeročni in dolgoročni

(1) UL L 114, 27.4.2006, str. 64.

razvoj, vključno z vidiki, kot so proizvodna zmogljivost, različni viri proizvodnje električne energije, infrastruktura za prenos in distribucijo, kakovost storitev, čezmejna trgovina, upravljanje prezasedenosti, naložbe, veleprodajne in potrošniške cene, likvidnost trga, okoljske izboljšave in večja učinkovitost. Nacionalni regulativni organi bi morali organom za konkurenco in Komisiji poročati o državah članicah, v katerih cene ovirajo konkurenco in pravilno delovanje trga.

(62) Ker cilja te direktive, in sicer vzpostavitve popolnoma delujočega notranjega trga z električno energijo, države članice ne morejo zadovoljivo doseči in ker ta cilj lažje doseže Skupnost, Skupnost lahko sprejme ukrepe v skladu z načelom subsidiarnosti iz člena 5 Pogodbe. Skladno z načelom sorazmernosti iz navedenega člena ta direktiva ne prekoračuje okvirov, ki so potrebni za doseganje navedenega cilja.

(63) Po Uredbi (ES) št. 714/2009 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. julija 2009 o pogojih za dostop do omrežja za čezmejne izmenjave električne energije ⁽¹⁾ lahko Komisija sprejme smernice za doseganje potrebne stopnje usklajenosti. Takšne smernice, ki so zavezujoči izvedbeni ukrepi, so – tudi glede nekaterih določb te direktive – koristno sredstvo, ki ga je mogoče po potrebi hitro prilagoditi.

(64) Ukrepe, potrebne za izvajanje te direktive, bi bilo treba sprejeti v skladu s Sklepom Sveta 1999/468/ES z dne 28. junija 1999 o določitvi postopkov za uresničevanje Komisiji podeljenih izvedbenih pooblastil ⁽²⁾.

(65) Zlasti bi bilo treba Komisiji podeliti pooblastila za sprejetje potrebnih smernic za zagotovitev minimalne stopnje usklajenosti, ki je potrebna, da se doseže cilj te direktive. Ker so ti ukrepi splošnega obsega in so namenjeni spreminjanju nebitvenih določb te direktive z njenim dopolnjevanjem z novimi nebitvenimi določbami, jih je treba sprejeti v skladu z regulativnim postopkom s pregledom iz člena 5a Sklepa 1999/468/ES.

(66) V skladu s točko 34 Medinstitucionalnega sporazuma o boljši pripravi zakonodaje ⁽³⁾ se države članice spodbuja, da za svoje potrebe in v interesu Skupnosti izdelajo in objavijo lastne tabele, ki naj kolikor nazorno je to mogoče prikažejo korelacijo med to direktivo in ukrepi za prenos v nacionalno pravo.

(67) Glede na obseg sprememb Direktive 2003/54/ES je zaradi jasnosti in racionalnosti zaželeno, da se zadevne določbe prenovijo in z novo direktivo združijo v enotno besedilo.

(68) Ta direktiva spoštuje temeljne pravice in upošteva načela, ki jih zlasti priznava Listina Evropske unije o temeljnih pravicah –

SPREJELA NASLEDNJO DIREKTIVO:

POGLAVJE I

VSEBINA, PODROČJE UPORABE IN OPREDELITEV POJMOV

Člen 1

Vsebina in področje uporabe

Ta direktiva določa skupna pravila za proizvodnjo, prenos, distribucijo in dobavo električne energije, ki vključujejo določbe za varstvo potrošnikov, namenjena pa so izboljšanju in integraciji konkurenčnih trgov z električno energijo v Skupnosti. Določa pravila glede organiziranja in delovanja elektroenergetskega sektorja, odprt dostop do trga, merila in postopke, ki se uporabljajo pri javnih razpisih in izdaji energetske dovoljenj ter obratovanju sistemov. Določa tudi obveznosti glede univerzalnih storitev in pravice odjemalcev električne energije ter pojasnjuje obveznosti glede konkurence.

Člen 2

Opredelitev pojmov

Za namene te direktive se uporabljajo naslednje opredelitve pojmov:

1. „proizvodnja“ pomeni proizvodnjo električne energije;
2. „proizvajalec“ pomeni fizično ali pravno osebo, ki proizvaja električno energijo;
3. „prenos“ pomeni transport električne energije na zelo-visokonapetostnem in visokonapetostnem povezanem sistemu z namenom dostave električne energije končnim odjemalcem ali distributerjem, vendar ne vključuje dobave;
4. „operater prenosnega sistema“ pomeni pravno ali fizično osebo, ki je odgovorna za obratovanje prenosnega sistema, zagotavljanje njegovega vzdrževanja in po potrebi za razvoj tega na danem območju, za medsebojne povezave z drugimi sistemi, kjer to ustreza, in za zagotavljanje dolgoročne zmogljivosti sistema za zadovoljitev razumnih potreb po transportu električne energije;
5. „distribucija“ pomeni transport električne energije po visoko-, srednje- in nizkonapetostnem distribucijskem sistemu z namenom dobave odjemalcem, vendar ne vključuje dobave;

⁽¹⁾ Glej stran 15 tega Uradnega lista.

⁽²⁾ UL L 184, 17.7.1999, str. 23.

⁽³⁾ UL C 321, 31.12.2003, str. 1.

6. „operater distribucijskega sistema“ pomeni pravno ali fizično osebo, ki je odgovorna za obratovanje distribucijskega sistema, zagotavljanje njegovega vzdrževanja in po potrebi za razvoj le-tega na danem območju, za medsebojne povezave z drugimi sistemi, kjer to ustreza, in za zagotavljanje dolgoročne zmogljivosti sistema za zadovoljitev razumnih potreb po distribuciji električne energije;
7. „odjemalec“ pomeni trgovca ali končnega odjemalca električne energije;
8. „trgovec na debelo“ pomeni fizično ali pravno osebo, ki kupuje električno energijo z namenom ponovne prodaje znotraj ali zunaj sistema, kjer ima sedež;
9. „končni odjemalec“ pomeni odjemalca, ki kupuje električno energijo za svojo lastno rabo;
10. „gospodinjski odjemalec“ pomeni odjemalca, ki kupuje električno energijo za svojo lastno rabo v gospodinjstvu, in ne vključuje trgovskih ali poklicnih dejavnosti;
11. „negospodinjski odjemalec“ pomeni fizično ali pravno osebo, ki kupuje električno energijo, ki ni namenjena za rabo v lastnem gospodinjstvu, in vključuje proizvajalce in trgovce na debelo;
12. „upravičeni odjemalec“ pomeni odjemalca, ki lahko kupuje električno energijo od dobavitelja po lastni izbiri v smislu člena 33;
13. „povezovalni daljnovod“ pomeni naprave za povezavo elektroenergetskih sistemov;
14. „povezani sistem“ pomeni določeno število prenosnih in distribucijskih sistemov, ki so povezana z enim ali več povezovalnih daljnovodov;
15. „neposredni daljnovod“ pomeni bodisi daljnovod, ki povezuje izdvojeno mesto proizvodnje z izdvojenim odjemalcem, bodisi daljnovod, ki povezuje proizvajalca električne energije in dobavitelja električne energije zaradi neposredne oskrbe njihovih lastnih objektov, hčerinskih podjetij in upravičenih odjemalcev;
16. „vrstni red gospodarnosti“ pomeni razvrstitev virov dobave električne energije skladno z gospodarskimi merili;
17. „pomožna storitev“ pomeni storitev, potrebno za obratovanje prenosnega ali distribucijskega sistema;
18. „uporabnik sistema“ pomeni fizično ali pravno osebo, ki napaja omrežje ali kateri se dobavlja električna energija iz prenosnega ali distribucijskega sistema;
19. „dobava“ pomeni prodajo skupaj s preprodajo električne energije odjemalcem;
20. „integrirano elektroenergetsko podjetje“ pomeni vertikalno ali horizontalno integrirano podjetje;
21. „vertikalno integrirano podjetje“ pomeni elektroenergetsko podjetje ali skupino elektroenergetskih podjetij, v katerih lahko nadzor izvaja ista oseba ali iste osebe, in sicer neposredno ali posredno, in v katerih podjetje ali skupina podjetij opravlja vsaj eno od dejavnosti prenosa ali distribucije in vsaj eno od dejavnosti proizvodnje ali dobave električne energije;
22. „povezano podjetje“ pomeni hčerinska podjetja v smislu člena 41 Sedme direktive Sveta 83/349/EGS z dne 13. junija 1983 o konsolidiranih računovodskih izkazih, ki temelji na členu 44(2)(g) (*) Pogodbe (1), in/ali povezana podjetja v smislu člena 33(1) navedene direktive in/ali podjetja, ki pripadajo istim delničarjem;
23. „horizontalno integrirano podjetje“ pomeni podjetje, ki izvaja vsaj eno izmed dejavnosti proizvodnje za prodajo, prenosa, distribucije ali dobave električne energije in neko drugo neelektroenergetsko dejavnost;
24. „razpisni postopek“ pomeni postopek, s katerim se načrtovane dodatne potrebe in nadomestne zmogljivosti pokrije z dobavo iz novih ali obstoječih proizvodnih zmogljivosti;
25. „dolgoročno načrtovanje“ pomeni dolgoročno načrtovanje potrebnih naložb v proizvodnjo in prenosne ter distribucijske zmogljivosti za zadostitev povpraševanja sistema po električni energiji in zagotovitev oskrbe odjemalcev;
26. „majhni izdvojeni sistem“ pomeni vsak sistem s porabo, ki je manjša od 3 000 GWh v letu 1996, kjer se manj kot 5 % porabe na leto pridobi iz povezav z drugimi sistemi;
27. „mikro izdvojeni sistem“ pomeni vsak sistem s porabo, ki je manjša od 500 GWh v letu 1996, kjer ni povezav z drugimi sistemi;
28. „zanesljivost“ pomeni zanesljivost dobave in oskrbe z električno energijo ter tehnično varnost;
29. „energetska učinkovitost/uravnavanje povpraševanja“ pomeni celosten in povezan pristop, katerega cilj je vplivati na obseg in čas porabe električne energije z namenom zmanjšati porabo primarne energije in konično porabo s prednostnimi naložbami v energetske učinkovite ukrepe ali druge ukrepe, kot so pogodbe o prekinljivi oskrbi z električno energijo, pred naložbami za povečanje proizvodne zmogljivosti, če prve predstavljajo učinkovitejšo in gospodarnejšo možnost, upoštevajoč pri tem pozitivni vpliv zmanjšane porabe energije na okolje, zanesljivost oskrbe in s tem povezane stroške distribucije;

(*) Naslov Direktive 83/349/EGS je prilagojen zaradi upoštevanja preštevila členov Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti v skladu s členom 12 Amsterdamske pogodbe; prvotno napotilo se je nanašalo na člen 54(3)(g).

(1) UL L 193, 18.7.1983, str. 1.

30. „obnovljivi viri energije“ pomenijo obnovljive nefosilne vire energije (veter, sonce, geotermalne vire, valovanje, plimovanje, hidroelektrarne, biomaso, plin, pridobljen iz odpadkov, plin, pridobljen z napravami za čiščenje odplak, in biopline);
31. „porazdeljena proizvodnja“ pomeni proizvodne obrate, prikjučene na distribucijski sistem;
32. „pogodba o dobavi električne energije“ pomeni pogodbo za dobavo električne energije, ne vključuje pa izvedenih finančnih instrumentov za trgovanje z električno energijo;
33. „izvedeni finančni instrument za trgovanje z električno energijo“ pomeni finančni instrument iz točk 5, 6 ali 7 oddelka C Priloge I k Direktivi 2004/39/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. aprila 2004 o trgih finančnih instrumentov ⁽¹⁾, če se ta instrument nanaša na električno energijo;
34. „nadzor“ pomeni pravice, pogodbe ali druga sredstva, ki ločeno ali skupno in ob upoštevanju ustreznih dejanskih ali pravnih okoliščin omogočajo izvajanje odločilnega vpliva na podjetje, in sicer zlasti z:
- (a) lastništvom ali pravico do uporabe celotnega ali dela premoženja podjetja;
- (b) pravicami ali pogodbami, ki zagotavljajo odločilen vpliv na sestavo, glasovanje ali odločitve organov podjetja;
35. „elektroenergetsko podjetje“ pomeni pravno ali fizično osebo, ki opravlja vsaj eno od dejavnosti proizvodnje, prenosa, distribucije, dobave ali nakupa električne energije in je odgovorna za komercialne, tehnične in/ali vzdrževalne naloge, povezane s temi dejavnostmi, vendar ne vključuje končnih odjemalcev.

POGLAVJE II

SPLOŠNA PRAVILA ZA ORGANIZACIJO SEKTORJA

Člen 3

Obveznosti javnih storitev in varstvo odjemalcev

1. Države članice na podlagi svoje institucionalne organiziranosti in ob ustreznem upoštevanju načela subsidiarnosti zagotavljajo, da elektroenergetska podjetja brez poseganja v odstavek 2 delujejo skladno z načeli te direktive z namenom oblikovanja konkurenčnega, zanesljivega in z okoljskega vidika trajnega trga z električno energijo ter teh podjetij ne diskriminirajo glede pravic ali obveznosti.

2. Ob popolnem upoštevanju ustreznih določb Pogodbe, zlasti člena 86 Pogodbe, lahko države članice v splošnem gospodarskem interesu naložijo podjetjem, ki delujejo v elektroenergetskem sektorju, obveznosti javnih storitev, ki se lahko nanašajo na zanesljivost, vključno z zanesljivostjo oskrbe, na rednost, kakovost in ceno oskrbe in na varovanje okolja, ki vključuje učinkovito rabo energije, energije iz obnovljivih virov in varstvo podnebja. Take obveznosti so jasno določene, pregledne, nediskriminatorne in preverljive ter elektroenergetskim podjetjem v Skupnosti zagotavljajo enak dostop do nacionalnih potrošnikov. V zvezi z zanesljivostjo oskrbe, učinkovito rabo energije/uravnavanjem povpraševanja in za uresničitev okoljskih ciljev ter ciljev v zvezi z energijo iz obnovljivih virov, navedenih v tem odstavku, lahko države članice uvedejo dolgoročno načrtovanje in pri tem upoštevajo možnost želje tretjih strani za dostop do sistema.

3. Države članice zagotovijo, da vsi gospodinjski odjemalci in, kjer po mnenju držav članice to ustreza, mala podjetja (namreč podjetja z manj kot 50 zaposlenimi in z letnim prometom ali letno bilančno vsoto, ki ne presega 10 milijonov EUR), uživajo univerzalne storitve, to je pravico do oskrbe na njihovem območju z električno energijo določene kakovosti po razumnih, lahko in jasno primerljivih ter preglednih in nediskriminatornih cenah. Da bi države članice zagotovile ponudbo univerzalnih storitev, lahko imenujejo dobavitelja zadnje instance. Države članice naložijo distribucijskim podjetjem obveznost povezave njihovih odjemalcev na omrežje pod pogoji in po tarifah, ki so določene v skladu s postopkom, določenim v členu 37(6). Nič v tej direktivi državam članicam ne preprečuje krepitev položaja gospodinjskih potrošnikov, malih in srednje velikih potrošnikov na trgu s pospeševanjem možnosti prostovoljnega povezovanja zaradi zastopanja navedene skupine potrošnikov.

Prvi pododstavek se izvaja na pregleden in nediskriminatoren način in ne preprečuje odprtja trga, določenega v členu 33.

4. Države članice zagotovijo, da imajo vsi odjemalci pravico do dobave električne energije na osnovi sporazuma z dobaviteljem ne glede na to, v kateri državi članici je registriran, pod pogojem, da dobavitelj upošteva veljavne predpise o trgovanju in izravnavanju odstopanj. Države članice zato sprejmejo vse potrebne ukrepe, da zagotovijo, da upravni postopki niso diskriminatorni do dobaviteljev, ki so že registrirani v drugi državi članici.

5. Države članice zagotovijo, da:

- (a) kadar želi odjemalec ob spoštovanju pogodbenih pogojev zamenjati dobavitelja, zadevni operater(ji) spremembo izvršijo v treh tednih, in
- (b) so odjemalci upravičeni do prejemanja vseh relevantnih podatkov o porabi.

Države članice zagotovijo, da imajo odjemalci, brez diskriminacije glede na stroške, vloženi trud ali čas, pravice iz točk (a) in (b).

⁽¹⁾ UL L 145, 30.4.2004, str. 1.

6. Finančna nadomestila, druge oblike odškodnine ali izključne pravice, ki jih država članica dodeli za izpolnjevanje obveznosti iz odstavkov 2 in 3, se zagotovijo na nediskriminatoren in pregleden način.

7. Države članice sprejmejo ustrezne ukrepe, da zaščitijo končne odjemalce in poskrbijo zlasti za ustrezne nadzorne ukrepe za zaščito ranljivih odjemalcev. V tej zvezi vsaka država članica opredeli koncept ranljivih odjemalcev, ki se lahko nanaša na pomanjkanje energije in med drugim lahko prepoveduje odklop električne energije tem odjemalcem v času krize. Države članice zagotovijo, da se izvajajo pravice in obveznosti, povezane z ranljivimi odjemalci. Zlasti sprejmejo ukrepe za zaščito končnih odjemalcev v odmaknjenih območjih. Zagotovijo visoko raven varstva potrošnikov, zlasti glede preglednosti splošnih pogodbenih pogojev, splošnih informacij in mehanizmov za reševanje sporov. Države članice upravičenim odjemalcem zagotovijo dejansko možnost enostavne zamenjave dobavitelja. Vsaj kar zadeva gospodinjse odjemalce, ti ukrepi vključujejo ukrepe, navedene v Prilogi I.

8. Države članice sprejmejo ustrezne ukrepe, kot je oblikovanje nacionalnih energetskega akcijskih načrtov, zagotavljanje prejemkov iz sistemov socialne varnosti za zagotovitev potrebne oskrbe z električno energijo za ranljive odjemalce ali podpora za izboljšanje energetske učinkovitosti, zato da bi obravnavale pomanjkanje energije, kadar je ugotovljeno, da obstaja, med drugim tudi v širšem kontekstu pomanjkanja. Takšni ukrepi ne ovirajo dejanskega odprtja trga, kot je določeno v členu 33, ali njegovega delovanja, o njih pa se obvesti Komisijo, kadar je to ustrezno, v skladu z določbami odstavka 15 tega člena. Takšno obveščanje lahko vključuje ukrepe, ki se sprejmejo v okviru splošnega sistema socialne varnosti.

9. Države članice zagotovijo, da dobavitelji električne energije v svojih računih in v promocijskem gradivu, ki je na voljo končnim odjemalcem, opredelijo:

- (a) prispevek posameznega vira energije k skupni sestavi goriv, ki jih je dobavitelj koristil v predhodnem letu, na razumljiv ter na nacionalni ravni zlahka primerljiv način;
- (b) vsaj navedbo sklicevanja na obstoječe referenčne vire, kot so spletne strani, kjer so javnosti na voljo podatki o vplivih na okolje, izraženi vsaj z emisijami CO₂ in radioaktivnimi odpadki, ki so rezultat proizvodnje električne energije iz skupne sestave goriv, ki jih je dobavitelj koristil v predhodnem letu;
- (c) informacije o njihovih pravicah v zvezi z metodami reševanja morebitnih sporov, ki so jim na voljo.

Glede točk (a) in (b) se lahko v zvezi z električno energijo, pridobljeno na organiziranem trgu z električno energijo ali uvoženo iz podjetja, ki je zunaj Skupnosti, uporabijo zbirne številke, ki jih borza ali zadevno podjetje posreduje za predhodno leto.

Regulativni organ ali drugi pristojni nacionalni organ sprejme potrebne ukrepe, da zagotovi verodostojnost podatkov, ki jih dobavitelji posredujejo svojim odjemalcem skladno s tem členom ter da so posredovani na državni ravni na način, ki omogoča enostavno primerjavo.

10. Države članice izvajajo ukrepe za izpolnitev ciljev glede socialne in gospodarske kohezije, varstva okolja, ki vključujejo ukrepe za energetske učinkovitost/uravnavanje povpraševanja in sredstva za boj proti spremembam podnebja, in zanesljivosti oskrbe, ko je to primerno. Takšni ukrepi lahko zlasti vključujejo zagotavljanje zadostnih gospodarskih spodbud z uporabo, kjer je to ustrezno, vseh obstoječih nacionalnih orodij in orodij Skupnosti za vzdrževanje in izgradnjo potrebne omrežne infrastrukture, skupaj z zmogljivostmi za medsebojno povezovanje.

11. Za spodbujanje energetske učinkovitosti države članice ali regulativni organ, kadar država članica tako določi, elektroenergetskim podjetjem močno priporočajo, naj optimizirajo svojo porabo električne energije, denimo z nudenjem storitve upravljanja energije, razvojem inovativnih formul za oblikovanje cen ali uvajanjem inteligentnih merilnih sistemov ali, kjer je primerno, inteligentnih omrežij.

12. Države članice zagotovijo skupne kontaktne točke, da se potrošnikom posredujejo vse potrebne informacije glede njihovih pravic, veljavne zakonodaje in metod za reševanje sporov, ki so jim na voljo v primeru spora. Te kontaktne točke so lahko vključene v splošne informacijske točke za potrošnike.

13. Države članice zagotovijo obstoj neodvisnega mehanizma, kot je varuh pravic odjemalcev energije ali organ za varstvo potrošnikov, za učinkovito obravnavanje pritožb in za zunaj sodno reševanje sporov.

14. Države članice se lahko odločijo, da ne bodo uporabile določb členov 7, 8, 32 in/ali 34, če bi uporaba teh določb pravno in dejansko ovirala izpolnjevanje obveznosti, ki so naložene elektroenergetskim podjetjem v splošnem gospodarskem interesu, in če razvoj trgovanja ne bi bil prizadet do takšne mere, ki bi bila v nasprotju z interesi Skupnosti. Interesi Skupnosti med drugim vključujejo konkurenco za upravičene odjemalce v skladu s to direktivo in členom 86 Pogodbe.

15. Države članice pri izvajanju te direktive obveščajo Komisijo o vseh ukrepih, ki jih sprejmejo za izpolnitev univerzalnih storitev in obveznosti javnih storitev, vključno z varstvom potrošnikov in okolja, ter o njihovem možnem vplivu na nacionalno in mednarodno konkurenco, ne glede na to, ali je zaradi takšnih ukrepov potrebno odstopanje od te direktive ali ne. Komisijo nato vsaki dve leti obveščajo o kakršnih koli spremembah takšnih ukrepov, ne glede na to, ali je zaradi tega potrebno odstopanje od te direktive ali ne.

16. Komisija po posvetovanju z ustreznimi zainteresiranimi stranmi, vključno z državami članicami, nacionalnimi regulativnimi organi, potrošniškimi organizacijami in elektroenergetskimi podjetji ter – z nadgradnjo doseženega napredka – socialnimi partnerji, vzpostavi jasen in jednat kontrolni seznam, v katerem so navedene praktične informacije o pravicah odjemalcev energije. Države članice zagotovijo, da dobavitelji električne energije ali operaterji distribucijskega sistema v sodelovanju z regulativnim organom sprejmejo ustrezne ukrepe, da izvod kontrolnega seznama odjemalcev energije zagotovijo vsem odjemalcem in zagotovijo, da je javno dostopen.

Člen 4

Spremljanje zanesljivosti oskrbe

Države članice zagotovijo spremljanje zanesljivosti oskrbe. Če države članice to ocenijo kot primerno, lahko to nalogo zaupajo regulativnim organom iz člena 35. Takšno spremljanje zlasti pokriva ravnatežje med ponudbo in povpraševanjem na nacionalnem trgu, raven predvidenega prihodnjega povpraševanja in predvidene dodatne zmogljivosti, ki se načrtujejo ali gradijo, kakovost in raven vzdrževanja omrežij, kakor tudi ukrepe ob konični obremenitvi in izpadu enega ali več dobaviteljev. Pristojni organi vsaki dve leti do 31. julija objavijo poročilo s pregledom ugotovitev, ki so rezultat spremljanja teh vprašanj, in kakršne koli sprejete ali predvidene ukrepe, ki zadevajo ta vprašanja, ter to poročilo takoj pošljejo Komisiji.

Člen 5

Tehnična pravila

Regulativni organi, kadar države članice tako določijo, ali države članice zagotovijo, da so tehnična varnostna merila določena ter da so izdelana in javnosti dostopna tehnična pravila, ki določajo minimalne tehnične projektne in obratovalne zahteve za priključitev na sistem proizvodnih naprav, distribucijskih sistemov, neposredno priključenih naprav odjemalcev, povezovalnih daljnovidov in neposrednih daljnovidov. Ta tehnična pravila zagotavljajo interoperabilnost sistemov ter so objektivna in nediskriminatorna. Kadar je primerno, lahko Agencija daje ustrezna priporočila, da se doseže skladnost teh pravil. Komisiji se navedena pravila sporočijo v skladu s členom 8 Direktive 98/34/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. junija 1998 o določitvi postopka za zbiranje informacij na področju tehničnih standardov in predpisov o storitvah informacijske družbe ⁽¹⁾.

Člen 6

Spodbujanje regionalnega sodelovanja

1. Države članice in njihovi regulativni organi sodelujejo med seboj, da bi svoje nacionalne trge povezale na eni ali več regionalnih ravneh, kar bi bil prvi korak k popolnoma liberaliziranemu notranjemu trgu. Regulativni organ, kadar države članice tako določijo, ali države članice spodbujajo in omogočajo sodelovanje

operaterjev prenosnih sistemov na regionalni ravni, vključno s čezmejnimi vprašanji, da se ustvari konkurenčen notranji trg za električno energijo, spodbujajo usklajenost svojega pravnega in regulativnega ter tehničnega okvira ter omogočajo povezovanje izoliranih sistemov, ki sestavljajo elektroenergetske otoke, ki še obstajajo v Skupnosti. Geografska območja, na katera se nanaša to regionalno sodelovanje, vključujejo geografska območja, opredeljena v skladu s členom 12(3) Uredbe (ES) št. 714/2009. To sodelovanje lahko zajema tudi druga geografska območja.

2. Agencija sodeluje z nacionalnimi regulativnimi organi in operaterji prenosnih sistemov, da zagotovi skladnost regionalnih regulativnih okvirov in tako ustvari konkurenčen notranji trg za električno energijo. Če agencija meni, da so potrebna zavezujoča pravila o takem sodelovanju, da ustrezna priporočila.

3. Države članice z izvajanjem te direktive zagotovijo, da imajo operaterji prenosnih sistemov za dodeljevanje zmogljivosti in preverjanje zanesljivosti omrežja enega ali več integriranih sistemov na regionalni ravni, ki zajemajo dve ali več držav članic.

4. Če operaterji vertikalno integriranega prenosnega sistema sodelujejo pri skupnem podjetju, ustanovljenem zaradi izvajanja takšnega sodelovanja, skupno podjetje oblikuje in izvaja program za doseganje skladnosti, ki določa ukrepe, sprejete zato, da se izloči diskriminatorno in protikonkurenčno ravnanje. Program za doseganje skladnosti določa posebne obveznosti, ki jih morajo zaposleni izpolniti za uresničitev cilja izključevanja diskriminatornih in protikonkurenčnih ravnanj. Odobri ga Agencija. Upoštevanje zastavljenih ciljev programa neodvisno spremljajo nadzorniki za skladnost operaterjev vertikalno integriranega prenosnega sistema.

POGLAVJE III

PROIZVODNJA

Člen 7

Postopek izdaje energetskega dovoljenja za nove zmogljivosti

1. Za gradnjo novih proizvodnih zmogljivosti države članice sprejmejo postopek za izdajo energetskega dovoljenja, ki se izvaja v skladu z objektivnimi, preglednimi in nediskriminatornimi merili.

2. Države članice določijo merila za pridobitev energetskega dovoljenja za gradnjo proizvodne zmogljivosti na svojem ozemlju. Pri določanju ustreznih meril države članice upoštevajo:

- (a) varnost in zanesljivost elektroenergetskega sistema, naprav in pripadajoče opreme;

⁽¹⁾ UL L 204, 21.7.1998, str. 37.

- (b) zdravje in varstvo ljudi;
- (c) varovanje okolja;
- (d) rabo zemljišča in lokacije;
- (e) rabo javnih zemljišč;
- (f) energetska učinkovitost;
- (g) vrsto primarnih virov;
- (h) značilnosti vlagatelja, kot so tehnična, gospodarska in finančna sposobnost;
- (i) skladnost z ukrepi, sprejetimi po členu 3;
- (j) prispevek proizvodne zmogljivosti k izpolnjevanju cilja za vso Skupnost, ki je cilj najmanj 20-odstotnega deleža obnovljivih virov energije v končni bruto porabi energije Skupnosti leta 2020 iz člena 3(1) Direktive 2009/28/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2009 o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov ⁽¹⁾; in
- (k) prispevek proizvodne zmogljivosti k zmanjšanju emisij.

3. Države članice zagotovijo, da obstajajo posebni postopki za izdajo energetskega dovoljenja za malo decentralizirano in/ali porazdeljeno proizvodnjo, ki upoštevajo njihova omejena velikost in morebitni vpliv.

Države članice lahko določijo smernice za ta poseben postopek izdaje dovoljenja. Nacionalni regulativni organi ali drugi pristojni nacionalni organi, vključno z organi za načrtovanje, pregledajo te smernice in lahko predlagajo spremembe.

V primerih, ko države članice uvedejo posebne postopke za izdajo dovoljenja za rabo zemljišča v primeru novih infrastrukturnih projektov na področju proizvodnih zmogljivosti, države članice, kjer je to primerno, vključijo izgradnjo novih proizvodnih zmogljivosti v te postopke ter jih izvajajo na nediskriminatoren način ter v primernem časovnem okviru.

4. Postopki za izdajo energetskega dovoljenja in merila se objavijo. Vlagatelji so obveščeni o razlogih zavrnitve vsake vloge za pridobitev energetskega dovoljenja. Ti razlogi so objektivni, nediskriminatorni, ustrezno utemeljeni in dobro obrazloženi. Vlagatelju so na voljo pritožbeni postopki.

Člen 8

Javni razpis za nove zmogljivosti

1. Države članice v interesu zanesljive oskrbe predvidijo možnost, da z javnim razpisom ali s kakršnim koli drugim enako

preglednim in nediskriminatornim postopkom na osnovi objavljenih meril zagotovijo nove zmogljivosti ali ukrepe za energetska učinkovitost/uravnavanje povpraševanja. Vendar navedeni postopki lahko stečejo le, če proizvodne zmogljivosti, ki se gradijo na osnovi postopka za pridobitev energetskega dovoljenja, in ukrepi za energetska učinkovitost/uravnavanje povpraševanja, sprejeti na osnovi istega postopka, ne zadoščajo za zanesljivo oskrbo.

2. Države članice lahko v interesu varovanja okolja in pospeševanja novih, razvijajočih se tehnologij, predvidijo možnost javnega razpisa za nove zmogljivosti na osnovi objavljenih meril. Takšen razpis se lahko nanaša na nove zmogljivosti ali na ukrepe za energetska učinkovitost/uravnavanje povpraševanja. Razpisni postopek kljub temu lahko steče le, če proizvodne zmogljivosti, ki se gradijo na osnovi postopka za pridobitev energetskega dovoljenja, in ukrepi za energetska učinkovitost/uravnavanje povpraševanja, sprejeti na osnovi istega postopka, ne zadoščajo za izpolnitev navedenih ciljev.

3. Podrobnosti o razpisnem postopku za proizvodne zmogljivosti in za ukrepe za energetska učinkovitost/uravnavanje povpraševanja se objavijo v Uradnem listu Evropske unije vsaj šest mesecev pred zaključkom razpisa.

Razpisni pogoji so dostopni vsem zainteresiranim podjetjem s sedežem na ozemlju države članice, tako da imajo ta dovolj časa za oddajo ponudbe.

Da bi zagotovili preglednost in nediskriminatornost, razpisni pogoji zajemajo podroben opis pogodbenih pogojev in postopek, ki velja za vse ponudnike, izčrpen seznam meril, ki veljajo za izbor ponudnikov in dodelitev pogodbe, skupaj s spodbudami, kot so subvencije, zajetimi v razpisu. Ti pogoji se lahko nanašajo tudi na področja, navedena v členu 7(2).

4. Pri javnem razpisu za potrebne proizvodne zmogljivosti je treba obravnavati tudi ponudbe obstoječih proizvodnih enot za dobavo električne energije z dolgoročnimi zagotovili, pod pogojem, da je navedene dodatne zahteve mogoče izpolniti na ta način.

5. Države članice imenujejo pristojni organ oblasti, javni ali zasebni organ, neodvisen od proizvodnje, prenosa distribucije ali dobave električne energije, lahko pa je nacionalni regulativni organ iz člena 35(1), ki bo odgovoren za organizacijo, spremljanje in nadzor razpisnega postopka iz odstavkov 1 do 4 tega člena. Če je operater prenosnega sistema povsem neodvisen od drugih dejavnosti, ki niso povezane s prenosnim sistemom, kar zadeva lastništvo, se lahko operater prenosnega sistema imenuje kot organ, ki je odgovoren za organizacijo, spremljanje in nadzor razpisnega postopka. Navedeni organ oblasti ali organ sprejme vse potrebne ukrepe, da zagotovi zaupnost podatkov, zajetih v razpisu.

⁽¹⁾ UL L 140, 5.6.2009, str. 16.

POGLAVJE IV

OBRATOVANJE PRENOSNEGA SISTEMA

Člen 9

Ločevanje prenosnih sistemov in operaterjev prenosnih sistemov

1. Države članice zagotovijo, da od 3. marca 2012:
 - (a) vsako podjetje, ki ima v lasti prenosni sistem, deluje kot operater prenosnega sistema;
 - (b) ista oseba oziroma iste osebe ne smejo:
 - (i) izvajati neposrednega ali posrednega nadzora nad podjetjem, ki opravlja katero koli od dejavnosti proizvodnje ali dobave, in izvajati neposrednega ali posrednega nadzora nad upravljavcem prenosnega omrežja ali prenosnim omrežjem ali uveljavljati kakršne koli pravice nad njim; ali
 - (ii) izvajati neposrednega ali posrednega nadzora nad operaterjem prenosnega sistema ali prenosnim sistemom, in hkrati ne smejo izvajati neposrednega ali posrednega nadzora nad podjetjem, ki opravlja katero koli dejavnost proizvodnje ali dobave, ali uveljavljati kakršne koli pravice nad njim;
 - (c) ista oseba oziroma iste osebe ne morejo imenovati članov nadzornega sveta, uprave ali organov, ki pravno zastopajo podjetje, operaterja prenosnega sistema ali prenosnega sistema in hkrati ne smejo izvajati neposrednega ali posrednega nadzora ali uveljavljati pravic nad podjetjem, ki opravlja katero koli dejavnost proizvodnje ali dobave, in
 - (d) ista oseba ne more biti član nadzornega sveta, uprave ali organov, ki pravno zastopajo podjetje, podjetja, ki opravlja katero koli dejavnost proizvodnje ali dobave, in hkrati operaterja prenosnega sistema ali prenosnega sistema.
2. Pravice iz točk (b) in (c) odstavka 1 vključujejo zlasti:
 - (a) pravico do uveljavljanja glasovalnih pravic;
 - (b) pravico do imenovanja članov nadzornega sveta, uprave ali organov, ki pravno zastopajo podjetje; ali
 - (c) večinski delež.
3. Za namene odstavka 1(b) pojem „podjetje, ki opravlja katero koli dejavnost proizvodnje ali dobave“ vključuje pojem „podjetje, ki opravlja katero koli dejavnost proizvodnje in dobave“ v smislu Direktive 2009/73/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. julija 2009 o skupnih pravilih notranjega trga z zemeljskim

plinom⁽¹⁾, pojma „operater prenosnega sistema“ in „prenosni sistem“ pa vključujeta pojma „operater prenosnega sistema“ in „prenosni sistem“ v smislu navedene Direktive.

4. Države članice lahko dovolijo odstopanja od točk (b) in (c) odstavka 1 do 3. marca 2013, če operaterji prenosnih sistemov niso del vertikalno integriranega podjetja.

5. Obveznost iz odstavka 1(a) se šteje za izpolnjeno, če dve ali več podjetij, ki imajo v lasti prenosne sisteme, ustanovijo skupno podjetje, ki deluje kot operater zadevnih prenosnih sistemov v dveh ali več državah članicah. Nobeno drugo podjetje ne more biti del tega skupnega podjetja, razen če je bilo odobreno v skladu s členom 13 kot samostojni operater sistema za namene poglavja V.

6. Za izvajanje tega člena velja naslednje: če je oseba iz o točk (b), (c) in (d) odstavka 1 država članica ali drug javni organ, se dva ločena javna organa, ki izvajata nadzor nad operaterjem prenosnega sistema ali prenosnim sistemom na eni strani in nad podjetjem, ki opravlja katero koli dejavnost na področju proizvodnje ali dobave na drugi strani ne štejeta za isto osebo ali isti osebi.

7. Države članice zagotovijo, da se poslovno občutljivi podatki iz člena 16, s katerimi razpolagajo operater prenosnega sistema, ki je bil del vertikalno integriranega podjetja, in njegovo osebje, ne posredujejo podjetjem, ki opravljajo katero koli dejavnost proizvodnje in dobave.

8. Če je 3. septembra 2009 prenosni sistem v lasti vertikalno integriranega podjetja, se države članice lahko odločijo, da ne uporabijo odstavka 1.

V tem primeru zadevne države članice:

(a) imenujejo neodvisnega upravljavca prenosnega omrežja v skladu s členom 13; ali

(b) spoštujejo določbe iz poglavja V.

9. Če je 3. septembra 2009 prenosni sistem v lasti vertikalno integriranega podjetja ter obstaja ureditev, ki zagotavlja večjo dejansko neodvisnost operaterja prenosnega sistema kot določbe poglavja V, se države članice lahko odločijo, da odstavka 1 ne uporabijo.

10. Preden se podjetje odobri in imenuje za operaterja prenosnega sistema v skladu z odstavkom 9 tega člena, se certificira v skladu s postopki iz člena 10(4), (5) in (6) te direktive in člena 3 Uredbe (ES) št. 714/2009, v skladu s katerimi Komisija preveri, ali veljavna ureditev nedvomno zagotavlja večjo dejansko neodvisnost operaterja prenosnega sistema kot določbe poglavja V.

⁽¹⁾ Glej stran 94 tega Uradnega lista.

11. Vertikalno integriranemu podjetju, ki ima v lasti prenosni sistem, se v nobenem primeru ne sme preprečiti, da sprejme ukrepe za izpolnjevanje zahtev iz odstavka 1.

12. Podjetja, ki opravljajo katero koli dejavnost proizvodnje ali dobave v nobenem primeru ne smejo prevzeti neposrednega ali posrednega nadzora ali uveljavljati kakršnih koli pravic nad operaterji ločenega prenosnega sistema v državah članicah, ki uporabljajo odstavke 1.

Člen 10

Imenovanje in certificiranje operaterjev prenosnih sistemov

1. Preden se podjetje odobri in imenuje za operaterja prenosnega sistema, se certificira v skladu s postopki iz odstavkov 4, 5 in 6 tega člena in člena 3 Uredbe (ES) št. 714/2009.

2. Podjetja, ki imajo v lasti prenosni sistem in ki jih je nacionalni regulativni organ v skladu s certifikacijskim postopkom spodaj certificirali, da izpolnjujejo zahteve iz člena 9, države članice odobrijo in imenujejo za operaterje prenosnih sistemov. Imenovanje operaterjev prenosnih sistemov se sporoči Komisiji in objavi v Uradnem listu Evropske unije.

3. Operaterji prenosnih sistemov obvestijo regulativni organ o vseh načrtovanih transakcijah, zaradi katerih bi bila lahko potrebna ponovna ocena izpolnjevanja zahtev iz člena 9.

4. Regulativni organi spremljajo, ali operaterji prenosnih sistemov neprekinjeno izpolnjujejo zahteve iz člena 9. Da zagotovi izpolnjevanje teh zahtev, začnejo certifikacijski postopek:

- (a) po prejemu uradnega obvestila s strani operaterja prenosnega sistema v skladu z odstavkom 3;
- (b) na lastno pobudo, če so seznanjeni s tem, da bi bile lahko zaradi načrtovane spremembe pravic ali vpliva nad lastniki prenosnih sistemov ali operaterji prenosnih sistemov kršen člen 9, ali če imajo utemeljen razlog za domnevo, da je do take kršitve že prišlo, ali
- (c) na utemeljeno zahtevo Komisije.

5. Regulativni organi sprejmejo odločitev glede certificiranja operaterja prenosnega sistema v štirih mesecih od datuma obvestila s strani operaterja prenosnega sistema ali od datuma zahteve Komisije. Po preteku tega roka se šteje, da se certificiranje odobri. Izrecna odločitev ali tihi pristaneček regulativnega organa lahko postane veljaven šele po zaključku postopka iz odstavka 6.

6. Izrecno odločitev ali tihi pristaneček v zvezi s certificiranjem operaterja prenosnega sistema regulativni organ takoj posreduje Komisiji, skupaj z vsemi zadevnimi podatki, ki se nanašajo na odločitev. Komisija ukrepa v skladu s postopkom iz člena 3 Uredbe (ES) št. 714/2009.

7. Regulativni organi in Komisija lahko od operaterjev prenosnih sistemov in podjetij, ki opravljajo katero koli dejavnost proizvodnje ali dobave, zahtevajo vse informacije, ki jih potrebujejo za izvajanje svojih nalog iz tega člena.

8. Regulativni organi in Komisija poskrbijo za zaupnost poslovno občutljivih podatkov.

Člen 11

Certificiranje v zvezi s tretjimi državami

1. Če certificiranje zahteva lastnik prenosnega sistema ali operater prenosnega sistema in ga nadzoruje oseba ali osebe iz tretje države ali tretjih držav, regulativni organ o tem obvesti Komisijo.

Prav tako regulativni organ nemudoma obvesti Komisijo o kakršnih koli okoliščinah, zaradi katerih bi oseba ali osebe iz tretje države ali tretjih držav lahko pridobile nadzor nad prenosnim sistemom ali operaterjem prenosnega sistema.

2. Operater prenosnega sistema obvesti regulativni organ o kakršnih koli okoliščinah, zaradi katerih bi oseba ali osebe iz tretje države ali tretjih držav lahko pridobile nadzor nad prenosnim sistemom ali operaterjem prenosnega sistema.

3. Regulativni organ sprejme osnutek odločitve glede certificiranja operaterja prenosnega sistema v štirih mesecih od datuma obvestila s strani operaterja prenosnega sistema. Certificiranje zavrne, če ni bilo dokazano:

- (a) da zadevni subjekt izpolnjuje zahteve iz člena 9 in
- (b) regulativnemu organu ali drugemu pristojnemu organu, ki ga je imenovala država članica, da odobritev certificiranja ne bo ogrozila zanesljivosti oskrbe države članice in Skupnosti z energijo. Pri preučitvi tega vprašanja regulativni ali drugi imenovani pristojni organ upošteva:
 - (i) pravice in obveznosti Skupnosti v zvezi s temi tretjimi državami, ki izhajajo iz mednarodnega prava ter iz sporazumov, sklenjenih z eno ali več tretjimi državami, katerih podpisnica je Skupnost in ki obravnavajo zanesljivost oskrbe z energijo;

(ii) pravice in obveznosti držav članic do te tretje države, ki izhajajo iz sporazumov, sklenjenih z njo, če so v skladu s pravom Skupnosti, in

(iii) druga posebna dejstva in okoliščine primera in zadevne tretje države.

4. Regulativni organ Komisijo nemudoma seznaniti z odločitvi in z vsemi ustreznimi informacijami, ki se nanašajo nanjo.

5. Država članica zagotovi, da regulativni organ ali imenovani pristojni organ iz odstavka 3(b) pred sprejetjem odločitve regulativnega organa o certificiranju Komisijo zaprosi za mnenje o tem:

(a) ali zadevni subjekt izpolnjuje zahteve iz člena 9, in

(b) ali lahko odobritev certificiranja ogrozi zanesljivost oskrbe Skupnosti z energijo.

6. Komisija prošnjo iz odstavka 5 preuči takoj po prejemu. Komisija v roku dveh mesecev po prejemu prošnje izda mnenje nacionalnemu regulativnemu organu ali imenovanemu pristojnemu organu, če je ta zaprosil za mnenje.

Komisija lahko pri pripravi mnenja zaprosi Agencijo, zadevno državo članico in zainteresirane strani za stališče. V primeru, da Komisija zaprosi Agencijo za mnenje, se dvomesečni rok podaljša še za dva meseca.

Če Komisija v roku iz prvega in drugega pododstavka ne izda mnenja, se šteje, da ne nasprotuje odločitvi regulativnega organa.

7. Pri ocenjevanju, ali bo nadzor osebe ali oseb iz tretje države ali tretjih držav ogrozil zanesljivost oskrbe Skupnosti z energijo, Komisija upošteva:

(a) posebne lastnosti primera in zadevne tretje države ali tretjih držav in

(b) pravice in obveznosti Skupnosti v zvezi s to tretjo državo ali tretjimi državami, ki izhajajo iz mednarodnega prava ter iz sporazumov, sklenjenih z eno ali več tretjimi državami, katerih podpisnica je Skupnost in ki obravnavajo zanesljivost oskrbe.

8. Nacionalni regulativni organ sprejme končno odločitev o certificiranju v dveh mesecih po izteku roka iz odstavka 6. Nacionalni regulativni organ pri sprejetju končne odločitve v čim večji meri upošteva mnenje Komisije. Države članice imajo v vsakem primeru pravico, da certificiranje zavrnejo, če menijo, da bi njegova odobritev ogrozila zanesljivost oskrbe te ali druge države članice z energijo. Če je država članica za oceno točke (b) odstavka

3 imenovala drugi pristojni organ, lahko od nacionalnega regulativnega organa zahteva, da sprejme končno odločitev v skladu z oceno tega pristojnega organa. Končna odločitev nacionalnega regulativnega organa in mnenje Komisije se objavita skupaj. Če se končna odločitev razlikuje od mnenja Komisije, zadevna država članica skupaj s to odločitvijo pripravi in objavi razloge za to odločitev.

9. Nobena določba v tem členu ne vpliva na pravico držav članic, da v skladu s pravom Skupnosti izvajajo nacionalni pravni nadzor, da bi tako zaščitile legitimne interese javne varnosti.

10. Komisija lahko sprejme smernice, v katerih je podrobno določen postopek za uporabo tega člena. Ti ukrepi, namenjeni spreminjanju nebitnih določb te direktive z njenim dopolnjevanjem, se sprejmejo v skladu z regulativnim postopkom s pregledom iz člena 46(2).

11. Ta člen se z izjemo odstavka 3(a) tega člena uporablja tudi za države članice, za katere velja odstopanje v skladu s členom 44.

Člen 12

Naloge operaterjev prenosnega sistema

Operater prenosnega sistema je dogovoren za to, da:

(a) zagotovi dolgoročno sposobnost sistema za izpolnjevanje razumnih potreb po prenosu električne energije, v ekonomsko sprejemljivih pogojih upravlja, vzdržuje in razvija varne, zanesljive in učinkovite prenosne sisteme z upoštevanjem varovanja okolja;

(b) zagotovi primerna sredstva za izpolnjevanje obveznosti storitev;

(c) prispeva k zanesljivosti oskrbe z ustrezno prenosno zmogljivostjo in zanesljivostjo sistema;

(d) uravnava prenos električne energije po sistemu ob upoštevanju izmenjave z drugimi povezanimi sistemi. Zato je operater prenosnega sistema odgovoren za zagotovitev varnega, zanesljivega in učinkovitega elektroenergetskega sistema ter s tem zagotavlja razpoložljivost vseh potrebnih pomožnih storitev, vključno s tistimi, ki se izvajajo kot odziv na povpraševanje, če je takšna razpoložljivost neodvisna od vseh drugih prenosnih sistemov, s katerimi je njegov sistem povezan;

(e) zagotovi operaterju katerega koli drugega sistema, s katerim je njegov sistem povezan, potrebne informacije za zagotovitev varnega in učinkovitega obratovanja, usklajenega razvoja in skladnega delovanja povezanih sistemov;

- (f) ne dela razlik med posameznimi uporabniki omrežja ali vrstami uporabnikov omrežja, posebno ne v korist svojih povezanih podjetij;
- (g) uporabnikom sistema zagotovi informacije, ki jih potrebujejo za učinkovit dostop do sistema; in
- (h) pobira podatke za prezasedenost in plačila v mehanizmu nadomestil med upravljavci prenosnih omrežij v skladu s členom 13 Uredbe (ES) št. 714/2009, zagotavlja in ureja dostop tretjih strani ter daje utemeljene razlage za zavrnjen dostop, kar je pod nadzorom nacionalnih regulativnih organov; operaterji prenosnih sistemov pri izvajanju svojih nalog v skladu s tem členom predvsem spodbujajo integracijo trga.

Člen 13

Samostojni operaterji sistema

1. Če je prenosni sistem 3. septembra 2009 v lasti vertikalno integriranega podjetja, se lahko države članice odločijo, da ne uporabijo člena 9(1) in imenujejo samostojnega operaterja sistema na predlog lastnika prenosnega sistema. Takšno imenovanje potrdi Komisija.

2. Države članice lahko samostojnega operaterja sistema odobrijo in imenujejo samo pod naslednjimi pogoji:

- (a) kandidat za operaterja je dokazal, da izpolnjuje zahteve iz člena 9(1)(b), (c) in (d);
- (b) kandidat za operaterja je dokazal, da ima na voljo zahtevana finančna sredstva ter tehnične, fizične in človeške vire, da lahko opravlja naloge iz člena 12;
- (c) kandidat za operaterja se je obvezal, da se bo držal deset letnega razvojnega načrta omrežja, ki ga nadzoruje regulativni organ;
- (d) lastnik prenosnega sistema je dokazal sposobnost, da izpolnjuje svoje obveznosti iz odstavka 5. V ta namen predloži vse osnutke pogodbenih dogovorov s kandidatom za operaterja in katerim koli drugim zadevnim subjektom; in
- (e) kandidat za operaterja je dokazal sposobnost, da izpolnjuje svoje obveznosti iz Uredbe (ES) št. 714/2009, vključno s sodelovanjem operaterjev prenosnih sistemov na evropski in regionalni ravni.

3. Podjetja, ki so jih nacionalni regulativni organi certificirali, da izpolnjujejo zahteve iz členov 11 in odstavka 2 tega člena, države članice odobrijo in imenujejo za samostojne operaterje sistemov. Uporablja se certifikacijski postopek iz člena 10 te direktive in člena 3 Uredbe (ES) št. 714/2009 ali člena 11 te direktive.

4. Vsak samostojni operater sistema je odgovoren za odobritev in upravljanje dostopa tretjih strani, vključno s pobiranjem plačil za dostop, dohodek od prezasedenosti in plačil v okviru mehanizma medsebojnih nadomestil operaterjev prenosnih sistemov v skladu s členom 13 Uredbe (ES) št. 714/2009, ter za obratovanje, vzdrževanje in razvoj prenosnega sistema, z načrtovanjem naložb pa tudi zagotavlja, da je sistem dolgoročno sposoben zadostiti razumnemu povpraševanju. Pri razvoju prenosnega sistema je samostojni operater sistema odgovoren za načrtovanje (vključno s postopkom za izdajo energetskega dovoljenja), izgradnjo in začetek obratovanja novih zmogljivosti. V ta namen samostojni operater sistema deluje kot operater prenosnega sistema v skladu s tem poglavjem. Lastniki prenosnih sistemov niso odgovorni za odobritev in upravljanje dostopa tretjih strani ter za načrtovanje naložb.

5. Če se imenuje samostojni operater sistema, ima lastnik prenosnega sistema naslednje naloge:

- (a) sodeluje s samostojnim operaterjem sistema in mu nudi potrebno podporo pri izvajanju njegovih nalog, zlasti vse potrebne informacije;
- (b) financira naložbe, za katere se odloči samostojni operater sistema in jih potrdi regulativni organ, ali da soglasje, da jih financira katera druga zainteresirana stran, vključno s samostojnim operaterjem sistema. Zadevne finančne dogovore odobri regulativni organ. Pred odobritvijo se regulativni organ posvetuje z lastnikom prenosnih sistemov in drugimi zainteresiranimi stranmi;
- (c) zagotavlja kritje obveznosti v zvezi z omrežnimi sredstvi, razen odgovornosti, ki se nanaša na naloge samostojnega operaterja sistema; in
- (d) zagotavlja jamstva za lažje financiranje morebitnih širitev omrežja, razen tistih naložb, pri katerih je v skladu s točko (b) dal soglasje za financiranje s strani katere koli zainteresirane strani, vključno s samostojnim operaterjem sistema.

6. V tesnem sodelovanju z regulativnim organom se ustreznemu nacionalnemu organu, pristojnemu za konkurenco, zagotovijo vsa ustrezna pooblastila, ki mu omogočijo, da učinkovito spremlja, ali lastnik prenosnega sistema izpolnjuje zahteve iz odstavka 5.

Člen 14

Ločevanje lastnikov prenosnih sistemov

1. Če je bil imenovan samostojni operater sistema, mora biti lastnik prenosnega sistema, ki je del vertikalno integriranega podjetja, neodvisen od drugih dejavnosti, ki niso povezane s prenosom, vsaj kar zadeva pravno obliko, organizacijo in sprejemanje odločitev.

2. Pri zagotavljanju neodvisnosti lastnika prenosnega sistema iz odstavka 1 veljajo naslednja minimalna merila:

- (a) osebe, ki so odgovorne za vodenje lastnika prenosnega sistema, ne smejo sodelovati v organih integriranega elektroenergetskega podjetja, ki so neposredno ali posredno odgovorni za tekoče obratovanje v zvezi s proizvodnjo, distribucijo in dobavo električne energije;
- (b) sprejmejo se ustrezni ukrepi, s katerimi se zagotovi, da se poklicni interesi oseb, pristojnih za vodenje lastnika prenosnega sistema, upoštevajo na način, ki zagotavlja njihovo sposobnost za neodvisno delovanje, in
- (c) lastnik prenosnega sistema pripravi program za doseganje skladnosti, ki določa ukrepe za preprečevanje diskriminatornega ravnanja, in zagotavlja ustrezno spremljanje izvajanja programa. Program za doseganje skladnosti določa posebne obveznosti, ki jih morajo zaposleni izpolniti za uresničitev navedenih ciljev. Oseba ali organ, ki je odgovoren za spremljanje izvajanja programa za doseganje skladnosti, pošlje regulativnemu organu letno poročilo o sprejetih ukrepih, ki se objavi.

3. Komisija lahko sprejme smernice, s katerimi zagotovi, da lastnik prenosnega sistema v celoti in učinkovito spoštuje odstavke 2 tega člena. Navedeni ukrepi, namenjeni spreminjanju nebitstvenih določb te direktive z njenim dopolnjevanjem, se sprejmejo v skladu z regulativnim postopkom s pregledom iz člena 46(2).

Člen 15

Razporejanje proizvodnih zmogljivosti in izravnava

1. Brez poseganja v dobavo električne energije na podlagi pogodbenih obveznosti, skupaj s tistimi, ki izhajajo iz razpisnih pogojev, je tam, kjer ima to funkcijo, za razporejanje proizvodnih naprav na svojem območju in za določanje uporabe povezovalnih daljnovodov z drugimi sistemi odgovoren operater prenosnega sistema.

2. Razporejanje proizvodnih naprav in uporaba povezovalnih daljnovodov se določa na podlagi meril, ki jih odobrijo nacionalni regulativni organi, ko so za to pristojni, in ki morajo biti objektivna, objavljena in uporabljena nediskriminatorno, kar zagotavlja pravilno delovanje notranjega trga z električno energijo. Merila upoštevajo vrstni red gospodarnosti električne energije iz razpoložljivih proizvodnih naprav, prenosov prek povezovalnih daljnovodov in tehnične omejitve sistema.

3. Država članica zahteva od operaterjev sistema, da delujejo v skladu s členom 16 Direktive 2009/28/ES pri razporejanju proizvodnih naprav, ki uporabljajo energijo iz obnovljivih virov. Od operaterja sistema lahko zahteva tudi, da pri razporejanju proizvodnih naprav daje prednost proizvodnim napravam, ki sočasno proizvajajo toploto in električno energijo.

4. Država članica lahko zaradi zanesljivosti oskrbe odredi, da se pri razporejanju proizvodnih naprav daje prednost tistim, ki uporabljajo kot gorivo domače vire primarne energije do obsega, ki ne presega 15 % skupne primarne energije, potrebne za proizvodnjo električne energije, porabljene v zadevni državi članici v posameznem koledarskem letu.

5. Regulativni organi, kjer države članice tako določijo ali države članice od operaterjev prenosnih sistemov zahtevajo, da izpolnjujejo minimalne standarde glede vzdrževanja in razvoja prenosnega sistema, skupaj z zmogljivostjo za medsebojno povezovanje.

6. Operaterji prenosnih sistemov nabavijo električno energijo, ki jo rabijo za pokritje izgub energije in rezervne zmogljivosti v svojem sistemu, po preglednih, nediskriminatornih in tržno zasnovanih postopkih, kadar koli izvajajo takšno dejavnost.

7. Pravila, ki jih operaterji prenosnega sistema sprejmejo za izravnavo v elektroenergetskem sistemu, skupaj s pravili za zaračunavanje uporabnikom sistema v njihovem omrežju za povzročanje energetskega neravnotežja, so objektivna, pregledna in nediskriminatorna. Pogoji, skupaj s pravili in tarifami operaterjev prenosnega sistema za opravljanje takšnih storitev, se določijo nediskriminatorno z upoštevanjem stroškov in v skladu z načini, združljivimi s členom 37(6), ter se objavijo.

Člen 16

Zaupnost podatkov, ki velja za operaterje prenosnega sistema in lastnike prenosnega sistema

1. Brez poseganja v člen 30 ali druge pravne dolžnosti razkritja podatkov vsak operater prenosnega sistema in vsak lastnik prenosnega sistema varuje zaupnost poslovno občutljivih podatkov, ki jih dobi med izvajanjem svoje dejavnosti, in prepreči, da bi se poslovno koristni podatki o njegovih dejavnostih razkrili na diskriminatoren način. Zlasti poslovno občutljivih podatkov ne razkrije drugim delom podjetja, razen če je to potrebno za izvedbo poslovne transakcije. Da se zagotovi popolno spoštovanje pravil glede ločevanja podatkov, države članice zagotovijo, da lastnik prenosnega sistema in ostali deli družbe ne uporabljajo skupnih storitev, npr. skupne pravne službe, razen storitev izključno administrativne narave in storitev informacijske tehnologije (IT).

2. Operaterji prenosnega sistema v zvezi s prodajo ali nakupom električne energije prek povezanih podjetij ne smejo zlorabljati poslovno občutljivih podatkov, pridobljenih od tretjih strani pri zagotavljanju dostopa do sistema ali pogajanjih o njem.

3. Informacije, potrebne za učinkovito konkurenco in uspešno delovanje trga, se javno objavijo. Ta obveznost ne posega v varovanje zaupnosti poslovno občutljivih podatkov.

POGLAVJE V

NEODVISNI OPERATER PRENOSNEGA SISTEMA

Člen 17

Sredstva, oprema, osebe in identiteta

1. Operaterji prenosnega sistema imajo na razpolago vse človeške, tehnične, fizične in finančne vire, potrebne za izpolnjevanje svojih obveznosti iz te direktive in opravljanje dejavnosti prenosa električne energije, zlasti:

- (a) sredstva, potrebna za dejavnost prenosa električne energije, vključno s prenosnim sistemom, so v lasti operaterja prenosnega sistema;
- (b) osebe, potrebno za dejavnost prenosa električne energije, vključno z opravljanjem vseh nalog družbe, je zaposleno pri operaterju prenosnega sistema;
- (c) najemanje osebja in opravljanje storitev kateremu koli delu ali s strani katerega koli dela vertikalno integriranega podjetja je prepovedano. Vendar operater prenosnega sistema sme opravljati storitev za vertikalno integrirano podjetje, če:
 - (i) opravljanje teh storitev ne diskriminira med uporabniki, je vsem uporabnikom na voljo pod enakimi pogoji, pogoji pa ne omejujejo, izkrivljajo ali onemogočajo konkurenco pri proizvodnji ali dobavi in
 - (ii) je pogoje opravljanja teh storitev odobril regulativni organ;
- (d) brez poseganja v odločitve nadzornega organa po členu 20 vertikalno integrirano podjetje ponudi ustrezne finančne vire za prihodnje naložbene projekte in/ali za nadomestitev obstoječih sredstev v zadostnem času in po ustrezni zahtevi operaterja prenosnega sistema.

2. Dejavnost prenosa električne energije vključuje poleg tistih iz člena 12 vsaj naslednje naloge:

- (a) zastopanje operaterja prenosnega sistema ter stiki s tretjimi stranmi in regulativnimi organi,
- (b) zastopanje operaterja prenosnega sistema v Evropski mreži operaterjev prenosnih sistemov za električno energijo (v nadaljnjem besedilu „ENTSO za električno energijo“),
- (c) podeljevanje in upravljanje dostopa za tretje strani, pri čemer posamezne uporabnike sistema ali vrste uporabnikov sistema obravnava na nediskriminatoren način,
- (d) pobiranje vseh plačil v zvezi s prenosnim sistemom, vključno s plačili za dostop, plačili za izravnavo za pomožne storitve, kot je nakup storitev (stroški izravnave, energija za izgube),
- (e) obratovanje, vzdrževanje in razvoj varnega, učinkovitega in stroškovno učinkovitega prenosnega sistema,
- (f) načrtovanje naložb za zagotovitev dolgoročne zmogljivosti sistema, da izpolnjuje razumno povpraševanje, in zagotavljanje zanesljivosti oskrbe,
- (g) vzpostavitev ustreznih mešanih družb, tudi z enim ali več operaterji prenosnega sistema, energetskimi borzami in drugimi ustreznimi akterji za doseganje cilja razvoja oblikovanja regionalnih trgov ali olajšanja procesa liberalizacije, in
- (h) vse skupne storitve, vključno s pravnimi, računovodskimi in IT storitvami.

3. Operaterji prenosnega sistema so organizirani v pravni obliki kakor je določena v členu 1 Direktive Sveta 68/151/EGS ⁽¹⁾.

4. Operater prenosnega sistema v svoji korporativni identiteti, komunikacijah, trženju blagovne znamke in objektih ne ustvarja zmede v zvezi z ločeno identiteto vertikalno integriranega podjetja ali katerega koli njegovega dela.

5. Operater prenosnega sistema ne deli sistemov ali opreme IT, fizičnih objektov in sistemov za varnostni dostop z nobenim delom vertikalno integriranega podjetja niti ne uporablja istih svetovalcev ali zunanjih izvajalcev za sisteme ali opremo IT in sisteme za varnostni dostop.

6. Računovodske izkaze operaterja prenosnega sistema revidira revizor, ki ne revidira vertikalno integriranega podjetja ali katerega koli njegovega dela.

⁽¹⁾ Prva Direktiva Sveta 68/151/EGS z dne 9. marca 1968 o uskladitvi zaščitnih ukrepov za varovanje interesov družbenikov in tretjih oseb, ki jih države članice zahtevajo od gospodarskih družb v skladu z drugim odstavkom člena 58 Pogodbe, zato da se oblikujejo zaščitni ukrepi z enakim učinkom v vsej Skupnosti (UL L 65, 14.3.1968, str. 8).

Člen 18

Neodvisnost operaterja prenosnega sistema

1. Brez poseganja v odločitve nadzornega organa iz člena 20:
 - (a) ima operater prenosnega sistema, neodvisno od integriranega elektroenergetskega podjetja, dejanske pravice sprejemanja odločitev glede sredstev, ki so potrebna za obratovanje, vzdrževanje in razvoj prenosnega sistema, in
 - (b) je operater prenosnega sistema pooblaščen za pridobivanje denarja na trgu kapitala, zlasti z izposojanjem in povečanjem kapitala.
2. Operater prenosnega sistema vedno ravna tako, da zagotovi, da ima sredstva, potrebna za ustrezno in učinkovito opravljanje prenosa ter za razvoj in vzdrževanje učinkovitega, varnega in stroškovno učinkovitega prenosnega sistema.
3. Hčerinska podjetja vertikalno integriranega podjetja, ki opravljajo dejavnosti proizvodnje ali dobave, nimajo neposrednega ali posrednega lastništva delnic operaterja prenosnega sistema. Operater prenosnega sistema nima niti neposrednega niti posrednega lastništva delnic v katerem koli hčerinskem podjetju vertikalno integriranega podjetja, ki opravlja dejavnosti proizvodnje ali dobave, niti ne prejema dividend ali drugih finančnih ugodnosti tega hčerinskega podjetja.
4. Splošna struktura upravljanja in statut družbe operaterja prenosnega sistema zagotavljata dejansko neodvisnost operaterja prenosnega sistema v skladu s tem poglavjem. Vertikalno integrirano podjetje ne določa neposredno ali posredno konkurenčnega ravnanja operaterja prenosnega sistema v zvezi s tekočimi dejavnostmi operaterja prenosnega sistema in upravljanjem omrežja ali v zvezi z dejavnostmi, potrebnimi za pripravo 10-letnega razvojnega načrta omrežja, ki se oblikuje na podlagi člena 22.
5. Operaterji prenosnega sistema pri opravljanju svojih nalog iz člena 12 in člena 17(2) te direktive ter pri upoštevanju členov 14, 15 in 16 Uredbe (ES) št. 714/2009 ne diskriminirajo med različnimi osebami ali subjekti ter ne omejujejo, krivijo ali preprečujejo konkurence na področju proizvodnje ali dobave.
6. Vsi komercialni in finančni odnosi med vertikalno integriranim podjetjem in operaterjem prenosnega sistema, vključno s posojili operaterja prenosnega sistema vertikalno integriranemu podjetju, so v skladu s tržnimi pogoji. Operater prenosnega sistema hrani natančno evidenco takšnih komercialnih in finančnih odnosov ter regulativnemu organu na zahtevo omogoči dostop do njih.
7. Operater prenosnega sistema regulativnemu organu predloži v odobritev vse komercialne in finančne sporazume z vertikalno integriranim podjetjem.

8. Operater prenosnega sistema obvesti regulativni organ o finančnih virih iz člena 17(1)(d), ki so na voljo za prihodnje naložbene projekte in/ali nadomestilo obstoječih sredstev.

9. Vertikalno integrirano podjetje se vzdrži vsakršnih dejanj, ki bi operaterja prenosnega sistema ovirala pri izpolnjevanju obveznosti iz tega poglavja ali nanj vplivala, ter od operaterja prenosnega sistema ne zahteva, da od vertikalno integriranega podjetja pridobi dovoljenje za izpolnjevanje teh obveznosti.

10. Zadevna država članica odobri in imenuje za operaterja prenosnega sistema podjetje, ki ga je regulativni organ certificiral kot skladno z zahtevami tega poglavja. Uporablja se certifikacijski postopek iz člena 10 te direktive in člena 3 Uredbe (ES) št. 714/2009 ali člena 11 te direktive.

Člen 19

Neodvisnost osebja in upravljanje operaterja prenosnega sistema

1. Odločitve v zvezi z imenovanjem in obnovitvijo, delovnimi pogoji, vključno z nadomestilom in prenehanjem mandata oseb, odgovornih za upravljanje in/ali članov uprave operaterja prenosnega sistema sprejema nadzorni organ operaterja prenosnega sistema, imenovan v skladu s členom 20.
 2. Regulativni organ je obveščen o identiteti in pogojih, ki veljajo za mandat, trajanje in prenehanje mandata oseb, ki jih za imenovanje ali ponovno imenovanje za osebe, odgovorne za izvršno upravljanje, ali člane uprave operaterja prenosnega sistema določi nadzorni organ, ter o razlogih za vsak predlog za prenehanje mandata. Pogoji in odločitve iz odstavka 1 postanejo zavezujoči le, če jim regulativni organ v treh tednih po obvestilu ne nasprotuje.
- Regulativni organ lahko nasprotuje odločitvam iz odstavka 1:
- (a) če se pojavijo dvomi o strokovni neodvisnosti imenovane osebe, odgovorne za upravljanje, ali člana uprave ali
 - (b) v primeru predčasnega prenehanja mandata, če se pojavijo dvomi o njegovi upravičenosti.
3. V obdobju treh let pred imenovanjem osebe, odgovorne za upravljanje, in/ali člani uprave operaterja prenosnega sistema, za katere velja ta odstavek, niso imeli nobene strokovne funkcije ali odgovornosti, neposrednega ali posrednega interesa ali poslovnege odnosa z vertikalno integriranim podjetjem ali katerim koli njegovim delom ali njegovimi delničarji s kontrolnim deležem, razen z operaterjem prenosnega sistema.

4. Osebe, odgovorne za upravljanje, in/ali člani uprave ter zaposleni pri operaterju prenosnega sistema nimajo nobene druge poklicne funkcije ali odgovornosti, neposrednega ali posrednega interesa v nobenem drugem delu vertikalno integriranega podjetja ali poslovnega odnosa z njegovimi delničarji s kontrolnim deležem.

5. Osebe, odgovorne za upravljanje, in/ali člani uprave ter zaposleni pri operaterju prenosnega sistema nimajo nobenega neposrednega ali posrednega interesa ali finančnih ugodnosti od katerega koli dela vertikalno integriranega podjetja razen operaterja prenosnega sistema. Njihovo plačilo ni odvisno od dejavnosti ali rezultatov vertikalno integriranega podjetja razen operaterja prenosnega sistema.

6. Dejanske pravice do pritožbe regulativnemu organu so zajamčene za vse pritožbe s strani oseb, odgovornih za upravljanje, in/ali članov uprave operaterja prenosnega sistema proti predčasnemu prenehanju njihovega mandata.

7. Osebe, odgovorne za upravljanje, in/ali člani uprave operaterja prenosnega sistema vsaj štiri leta po koncu svojega mandata pri operaterju prenosnega sistema nimajo poklicne funkcije, odgovornosti ali interesa v nobenem delu vertikalno integriranega podjetja, ki ni operater prenosnega sistema, in nimajo poslovnega odnosa z njegovimi delničarji s kontrolnim deležem.

8. Odstavek 3 se uporablja za večino oseb, odgovornih za upravljanje, in/ali članov uprave operaterja prenosnega sistema.

Osebe, odgovorne za upravljanje, in/ali člani uprave operaterja prenosnega sistema, za katere ne velja odstavek 3, niso opravljali nobene poslovodne ali druge pomembne dejavnosti v vertikalno integriranem podjetju vsaj šest mesecev pred imenovanjem.

Prvi pododstavek tega odstavka ter odstavka 4 in 7 se uporabljajo za vse osebe, ki skrbijo za izvršno upravljanje, in za tiste, ki tem osebam neposredno poročajo o zadevah, povezanih z obratovanjem, vzdrževanjem in razvojem omrežja.

Člen 20

Nadzorni organ

1. Operater prenosnega sistema ima nadzorni organ, ki je odgovoren za sprejemanje odločitev, ki lahko bistveno vplivajo na vrednost sredstev delničarjev v okviru operaterja prenosnega sistema, zlasti odločitev v zvezi z odobritvijo letnega in dolgoročnejšega finančnega načrta, stopnje zadolževanja operaterja prenosnega sistema in zneskom dividend, ki se razdelijo delničarjem. Odločitve, ki so v pristojnosti nadzornega organa, ne vključujejo odločitev, povezanih z vsakodnevnimi dejavnostmi

operaterja prenosnega sistema in upravljanjem omrežja in z dejavnostmi, ki so potrebne za pripravo 10-letnega razvojnega načrta omrežja v skladu s členom 22.

2. Nadzorni organ sestavljajo člani, ki predstavljajo vertikalno integrirano podjetje, delničarje tretjih strani in, če tako določa ustrezna zakonodaja države članice, druge zainteresirane strani, kot so zaposleni pri operaterju prenosnega sistema.

3. Prvi pododstavek člena 19(2) in člen 19(3) do (7) se uporabljajo vsaj za enega člana manj kot polovico članov nadzornega organa.

Točka (b) drugega pododstavka člena 19(2) se uporablja za vse člane nadzornega organa.

Člen 21

Program za doseganje skladnosti in nadzornik za skladnost

1. Države članice zagotovijo, da operaterji prenosnega sistema pripravijo in izvajajo program za doseganje skladnosti, ki določa ukrepe za preprečevanje diskriminatornega ravnanja ter zagotavljajo ustrezno spremljanje upoštevanja tega programa. Program za doseganje skladnosti določa posebne obveznosti, ki jih morajo zaposleni izpolniti za uresničitev navedenih ciljev. Odobri ga regulativni organ. Brez poseganja v pristojnosti nacionalnega regulatorja upoštevanje programa neodvisno spremlja nadzornik za skladnost.

2. Nadzornika za skladnost imenuje nadzorni organ po predhodni odobritvi regulativnega organa. Regulativni organ lahko zavrne potrditev nadzornika za skladnost le zaradi pomanjkanja neodvisnosti ali strokovne usposobljenosti. Nadzornik za skladnost je lahko fizična ali pravna oseba. Za nadzornika za skladnost se uporablja člen 19(2) do (8).

3. Nadzornik za skladnost je zadolžen za:

- (a) spremljanje izvajanja programa za doseganje skladnosti;
- (b) pripravo letnega poročila, v katerem so navedeni ukrepi, sprejeti za izvajanje programa za doseganje skladnosti, ki ga predloži regulativnemu organu;
- (c) poročanje nadzornemu organu in izdajo priporočil v zvezi s programom za doseganje skladnosti in njegovim izvajanjem;
- (d) uradno obveščanje regulativnega organa o večjih kršitvah, storjenih pri izvajanju programa za doseganje skladnosti in
- (e) poročanje regulativnemu organu o katerih koli komercialnih in finančnih odnosih med vertikalno integriranim podjetjem in operaterjem prenosnega sistema.

4. Nadzornik za skladnost predloži regulativnemu organu predlagane odločitve glede naložbenega načrta ali posameznih naložb v omrežje. To se zgodi najpozneje takrat, ko jih upravljalni organ in/ali pristojni poslovodni organ operaterja prenosnega sistema predloži nadzornemu organu.

5. Če vertikalno integrirano podjetje na generalni skupščini ali z glasovanjem članov nadzornega organa, ki ga je imenovala, prepreči sprejetje odločitve, zaradi česar se preprečijo ali zadržujejo naložbe, ki bi jih bilo v skladu z desetletnim načrtom za razvoj omrežja treba izvesti v naslednjih treh letih, nadzornik za skladnost o tem poroča regulativnemu organu, ki ukrepa v skladu s členom 22.

6. Pogoje, ki veljajo za mandat, ali zaposlitvene pogoje za nadzornika za skladnost, tudi trajanje njegovega mandata, odobri regulativni organ. S temi pogoji se zagotovi neodvisnost nadzornika za skladnost, tudi tako, da se mu zagotovijo vsi potrebni viri za izpolnjevanje njegovih nalog. Skrbnik med svojim mandatom nima nobene druge poklicne funkcije, odgovornosti ali neposrednega ali posrednega interesa v nobenem delu ali z nobenim delom vertikalno integriranega podjetja ali njegovimi delničarji s kontrolnim deležem.

7. Nadzornik za skladnost redno ustno ali pisno poroča regulativnemu organu in ima pravico do rednega ustnega ali pisnega poročanja nadzornemu organu operaterja prenosnega sistema.

8. Nadzornik za skladnost se lahko udeležuje vseh sestankov uprave ali posloводства operaterja prenosnega sistema, sestankov nadzornega organa in generalne skupščine. Nadzornik za skladnost se udeležuje vseh sestankov, na katerih se obravnavajo naslednje zadeve:

- (a) pogoji za dostop do omrežja iz Uredbe (ES) št. 714/2009, zlasti v zvezi s tarifami, storitvami dostopa tretjih strani, dodeljevanjem zmogljivosti in upravljanjem prezasedenosti, preglednostjo in usklajevanjem sekundarnih trgov;
- (b) projekti za delovanje, vzdrževanje in razvoj prenosnih sistemov, vključno z naložbami v medsebojno povezovanje in povezave;
- (c) nakupi ali prodaje energije, ki so potrebni za obratovanje prenosnega sistema.

9. Nadzornik za skladnost spremlja skladnost operaterja prenosnega sistema s členom 16.

10. Nadzornik za skladnost ima dostop do vseh ustreznih podatkov in prostorov operaterja prenosnega sistema ter vseh informacij, ki so potrebne za opravljanje njegove naloge.

11. Nadzorni organ lahko po predhodni odobritvi regulativnega organa razreši nadzornika za skladnost. Nadzornika za skladnost lahko razreši zaradi nezadostne neodvisnosti ali strokovne usposobljenosti, na predlog regulativnega organa.

12. Nadzornik za skladnost ima brez vnaprejšnjega obvestila dostop do pisarn operaterja prenosnega sistema.

Člen 22

Razvoj omrežja in pristojnosti glede odločitev za naložbe

1. Operaterji prenosnega sistema vsako leto po posvetovanju z vsemi ustreznimi zainteresiranimi stranmi regulativnemu organu predložijo deset-letni razvojni načrt omrežja, ki temelji na obstoječi in predvideni oskrbi in povpraševanju. Ta razvojni načrt vsebuje učinkovite ukrepe za zagotovitev zadostnosti sistema in zanesljivosti oskrbe.

2. Deset-letni razvojni načrt omrežja zlasti:

- (a) za udeležence na trgu opredeli poglavitno infrastrukturo za prenos, ki jih je treba v naslednjih desetih letih zgraditi ali posodobiti;
- (b) vsebuje že sprejete naložbe in opredeli nove naložbe, ki jih je v naslednji desetih letih treba izvesti in
- (c) zagotovi časovni okvir za vse naložbene projekte.

3. Operater prenosnega sistema pri pripravi deset-letnega razvojnega načrta omrežja oblikuje tudi razumne predpostavke o razvoju proizvodnje, oskrbe, porabe in izmenjav z drugimi državami, pri tem pa upošteva naložbene načrte za regionalna omrežja in omrežja, ki pokrivajo celotno Skupnost.

4. Regulativni organ se z vsemi obstoječimi in potencialnimi uporabniki omrežja javno in pregledno posvetuje o deset-letnem razvojnem načrtu. Osebe ali podjetja, ki trdijo da so možni uporabniki sistema, lahko zaprosi, da svoje trditve utemeljijo. Regulativni organ objavi rezultate posvetovalnega postopka in zlasti možne potrebe po naložbah.

5. Regulativni organ preuči ali deset-letni razvojni načrt omrežja pokriva vse potrebe po naložbah, ki so bile opredeljene v posvetovalnem postopku, in ali je ta v skladu z nezavezujočim deset-letnim razvojnem načrtom omrežja Skupnosti (razvojni načrt omrežja Skupnosti) iz člena 8(3)(b) Uredbe (ES) št. 714/2009. Če obstajajo kakršni koli dvomi glede skladnosti z nezavezujočim razvojnem načrtom Skupnosti, se regulativni organ o tem posvetuje z Agencijo. Regulativni organ lahko od operaterja prenosnega sistema zahteva, da spremeni svoj deset-letni razvojni načrt.

6. Regulativni organ spremlja in ocenjuje izvajanje 10-letnega razvojnega načrta omrežja.

7. V primeru, ko operater prenosnega sistema zaradi razlogov, ki niso višji razlogi ali razlogi izven njegovega nadzora, ne izvede naložbe, katero bi bilo v skladu z 10-letnim razvojnim načrtom omrežja treba izvesti v naslednjih treh letih, države članice zagotovijo, da regulativni organ izvede vsaj enega od naslednjih ukrepov in tako zagotovi, da se zadevna naložba izvede, če je takšna naložba še vedno pomembna na podlagi najnovejšega deset-letnega razvojnega načrta omrežja:

- (a) od operaterja prenosnega sistema zahteva, da izvede zadevno naložbo,
- (b) organizira razpisni postopek, ki je odprt za vse vlagatelje za navedene naložbe, ali
- (c) od operaterja prenosnega sistema zahteva, da sprejme povečanje kapitala za financiranje potrebnih naložb ter neodvisnim vlagateljem omogoči, da sodelujejo pri kapitalu.

Kadar regulativni organ uporabi svoja pooblastila iz točke (b) prvega pododstavka, lahko od operaterja prenosnega sistema zahteva, da sprejme enega ali več izmed naslednjih pogojev:

- (a) financiranje s strani katere koli tretje strani;
- (b) izgradnjo s strani katere koli tretje strani;
- (c) da sam zgradi zadevna sredstva;
- (d) da sam upravlja zadevna sredstva.

Operater prenosnega sistema vlagateljem zagotovi vse informacije, ki so potrebne za izvedbo naložbe, nova sredstva poveže s prenosnim sistemom in si na splošno v največji možni meri prizadeva, da olajša izvajanje naložbenega projekta.

Zadevne finančne dogovore odobri regulativni organ.

8. Kadar regulativni organ uporabi svoja pooblastila iz prvega pododstavka odstavka 7, stroške navedenih naložb krijejo zadevni predpisi o tarifi.

Člen 23

Pristojnosti odločanja glede povezave novih elektrarn v prenosni sistem

1. Operater prenosnega sistema vzpostavi in objavi pregledne in učinkovite postopke za nediskriminatorno povezavo novih elektrarn v prenosni sistem. Tak postopki pridobijo odobritev nacionalnih regulativnih organov.

2. Operater prenosnega sistema ne sme zavrniti povezave nove elektrarne na podlagi morebitnih prihodnjih omejitev glede razpoložljive zmogljivosti omrežja, kot je na primer prezasedenost v oddaljenih delih prenosnega sistema. Operater prenosnega sistema zagotovi ustrezne informacije.

3. Operater prenosnega sistema ne sme zavrniti nove priključne točke na podlagi navedbe, da bo ta pomenila dodatne stroške, povezane s potrebnim povečanjem zmogljivosti delov sistema, ki so v bližini priključne točke.

POGLAVJE VI

OBRATOVANJE DISTRIBUCIJSKEGA SISTEMA

Člen 24

Imenovanje operaterjev distribucijskega sistema

Države članice imenujejo ali zahtevajo od podjetij, ki imajo v lasti distribucijske sisteme ali so zanje odgovorna, da imenujejo enega ali več operaterjev distribucijskega sistema za čas, ki ga določijo države članice ob upoštevanju učinkovitosti in gospodarskega ravnotežja. Države članice zagotovijo, da operaterji distribucijskega sistema delujejo v skladu s členi 25, 26 in 27.

Člen 25

Naloge operaterjev distribucijskega sistema

1. Operater distribucijskega sistema je odgovoren za zagotavljanje dolgoročne zmogljivosti omrežja, da izpolnjuje zahteve po distribuciji električne energije, ter za upravljanje, vzdrževanje in razvoj varne, zanesljive in učinkovite distribucije električne energije na svojem območju v ekonomsko sprejemljivih pogojih in z obveznim upoštevanjem varovanja okolja ter energetske učinkovitosti.

2. V nobenem primeru ne diskriminira med posameznimi uporabniki sistema ali vrstami uporabnikov sistema, zlasti ne v korist svojih povezanih podjetij.

3. Operater distribucijskega sistema posreduje uporabnikom sistema podatke, ki jih potrebujejo za učinkovit dostop do sistema in za njegovo uporabo.

4. Država članica lahko od operaterja distribucijskega sistema zahteva, naj pri razporejanju proizvodnih naprav daje prednost proizvodnim napravam, ki uporabljajo obnovljive vire energije ali odpadke ali ki sočasno proizvajajo toploto in električno energijo.

5. Vsak operater distribucijskega sistema nabavi električno energijo, ki jo rabi za pokritje izgub energije in rezervne zmogljivosti v svojem sistemu, po preglednih, nediskriminatornih in tržno zasnovanih postopkih, kadar koli izvaja to dejavnost. Ta zahteva ne posega v uporabo električne energije, pridobljene po pogodbah, sklenjenih pred 1. januarjem 2002.

6. Če je operater distribucijskega sistema odgovoren za izravnavo v distribucijskem sistemu, so pravila, ki jih sprejme v ta namen, vključno s pravili za zaračunavanje uporabnikom sistema v svojem omrežju za povzročanje energetskega neravnotežja, objektivna, pregledna in nediskriminatorna. Pogoji, skupaj s pravili in tarifami operaterjev distribucijskega sistema za zagotavljanje takšnih storitev, se določijo nediskriminatorno z upoštevanjem stroškov in v skladu s členom 37(6) ter se objavijo.

7. Pri načrtovanju razvoja distribucijskega omrežja operater distribucijskega sistema upošteva ukrepe za energetska učinkovitost/uravnavanje povpraševanja ali porazdeljeno proizvodnjo, s katerimi nadgradnja ali nadomeščanje elektroenergetskih zmogljivosti ne bi bila potrebna.

Člen 26

Ločevanje operaterjev distribucijskega sistema

1. Če je operater distribucijskega sistema sestavni del vertikalno integriranega podjetja, mora biti neodvisen od drugih dejavnosti, ki niso povezane z distribucijo, vsaj glede svoje pravne oblike, organizacije in sprejemanja odločitev. Ta pravila ne predstavljajo obveznosti po lastniškem ločevanju nad sredstvi operaterja distribucijskega sistema od vertikalno integriranega podjetja.

2. Če je operater distribucijskega sistema sestavni del vertikalno integriranega podjetja, mora biti poleg zahtev v odstavku 1 glede svoje organizacije in sprejemanja odločitev neodvisen od drugih dejavnosti, ki niso povezane z distribucijo. Da bi zagotovili takšno neodvisnost, veljajo naslednja minimalna merila:

- (a) osebe, ki so odgovorne za vodenje operaterja distribucijskega sistema, ne smejo sodelovati v organih integriranega elektroenergetskega podjetja, ki so posredno ali neposredno odgovorni za tekoče operacije proizvodnje, distribucije ali dobave električne energije;
- (b) sprejeti se morajo ustrezni ukrepi, s katerimi se zagotovi, da se poklicni interesi oseb, pristojnih za vodenje operaterja distribucijskega sistema, upoštevajo na način, ki zagotavlja njihovo sposobnost za neodvisno delovanje;
- (c) operater distribucijskega sistema mora imeti, neodvisno od integriranega elektroenergetskega podjetja, dejanske pravice sprejemanja odločitev glede sredstev, ki so potrebna za obratovanje, vzdrževanje in razvoj omrežja. Operater distribucijskega sistema ima za izpolnjevanje teh nalog na voljo

potrebne vire, vključno s človeškimi, tehničnimi, fizičnimi in finančnimi. To ne bi smelo preprečevati ustreznih usklajevalnih mehanizmov, s katerimi se matičnemu podjetju zagotovi zaščita pravic do ekonomskega nadzora in nadzora upravljanja v zvezi z donosom sredstev v hčerinskem podjetju, ki ga posredno ureja člen 37(6). To naj bi matičnemu podjetju zlasti omogočalo potrditev letnega finančnega načrta ali katerega koli drugega enakovrednega instrumenta operaterja distribucijskega sistema in določitev splošnih omejitev stopnje zadolževanja njegovega hčerinskega podjetja. Matičnemu podjetju ne daje pravice izdajanja navodil v zvezi s tekočimi operacijami ali s posameznimi odločitvami o gradnji ali nadgradnji distribucijskih daljnovodov, ki ne presegajo omejitev v potrjenem finančnem načrtu ali v katerem koli drugem enakovrednem instrumentu, in

- (d) operater distribucijskega sistema mora oblikovati program za doseganje skladnosti, ki določa ukrepe za preprečevanje diskriminatornega ravnanja in zagotavlja ustrezen nadzor nad izvajanjem programa. Program določa posebne obveznosti, ki jih morajo zaposleni izpolniti za uresničitev navedenega cilja. Oseba ali organ, ki je odgovoren za nadzor nad programom za doseganje skladnosti (nadzornik za skladnost operaterja distribucijskega sistema) pošlje regulativnemu organu iz člena 35(1) letno poročilo o sprejetih ukrepih, ki se objavi. Nadzornik za skladnost operaterja distribucijskega sistema je popolnoma neodvisen in ima dostop do vseh informacij operaterja distribucijskega sistema in morebitnih povezanih podjetij, ki jih potrebuje za izpolnjevanje svojih nalog.

3. Če je operater distribucijskega sistema del vertikalno integriranega podjetja, države članice zagotovijo, da regulativni organi ali drugi pristojni organi spremljajo dejavnosti operaterja distribucijskega sistema, tako da svoje vertikalne integracije ne more izrabljati za izkrivljanje konkurence. Zlasti se vertikalno integrirani operaterji distribucijskega sistema izogibajo temu, da bi s svojimi dejavnostmi na področju komuniciranja in trženja blagovne znamke ustvarjali zmedo v zvezi z ločeno identiteto dela vertikalno integriranega podjetja, ki se ukvarja z dobavo.

4. Države članice se lahko odločijo, da odstavkov 1, 2 in 3 ne bodo uporabile za integrirana elektroenergetska podjetja, ki oskrbujejo manj kot 100 000 priključenih odjemalcev ali majhne izdvojene sisteme.

Člen 27

Zahteve glede zaupnosti za operaterje distribucijskega sistema

Brez poseganja v člen 30 ali druge pravne obveznosti razkritja podatkov mora vsak operater distribucijskega sistema ohraniti zaupnost poslovno občutljivih podatkov, ki jih pridobi med izvajanjem svoje poslovne dejavnosti, in preprečiti, da bi se podatki o njegovih dejavnostih, ki bi lahko bili poslovno koristni, na diskriminatoren način razkrili.

Člen 28

Zaprti distribucijski sistemi

1. Države članice lahko predpišejo, da nacionalni regulativni organi ali drugi pristojni organi klasificirajo sistem za distribucijo električne energije znotraj geografsko omejenega industrijskega ali trgovskega območja ali območja skupnih storitev in ki brez poseganja v odstavek 4 ne oskrbuje gospodinjstev, kot zaprt distribucijski sistem, če:

- (a) so iz posebnih tehničnih ali varnostnih razlogov operacije ali proizvodni proces odjemalcev tega sistema integrirani; ali
- (b) sistem distribuira električno energijo predvsem lastniku ali operaterju sistema ali njihovim povezanim podjetjem.

2. Države članice lahko predpišejo, da nacionalni regulativni organi oprostijo operaterja zaprtega distribucijskega sistema:

- (a) obveznosti iz člena 25(5), da nabavi električno energijo, ki jo rabi za pokritje izgub energije in rezervne zmogljivosti v svojem sistemu, po preglednih, nediskriminatornih in tržno zasnovanih postopkih;
- (b) obveznosti iz člena 32(1), da so tarife ali metodologija za njihov izračun potrjene pred začetkom njihove veljavnosti v skladu s členom 37.

3. Če se izvzetje odobri na podlagi odstavka 2, se veljavne tarife ali metodologije za njihov izračun pregledajo in potrdijo v skladu s členom 37 na zahtevo uporabnika zaprtega distribucijskega sistema.

4. Če distribucijski sistem postransko uporablja majhno število gospodinjstev, ki so v zaposlitvenem ali drugačnem razmerju z lastnikom distribucijskega sistema, nahajajo pa se na območju, ki ga oskrbuje zaprt distribucijski sistem, to ne sme preprečiti delitve izvzetja na podlagi odstavka 2.

Člen 29

Operater kombiniranega sistema

Člen 26(1) ne preprečuje delovanja operaterja kombiniranega prenosnega in distribucijskega sistema, če ta operater deluje v skladu s členi 9(1) ali 13 in 14 ali poglavjem V ali zanj velja člen 44(2).

POGLAVJE VII

LOČEVANJE IN PREGLEDNOST RAČUNOVODSKIH IZKAZOV

Člen 30

Pravica do vpogleda v računovodske izkaze

1. Države članice ali pristojni organi, ki jih te imenujejo, imajo skupaj z regulativnimi organi iz člena 35 pravico do vpogleda

v računovodske izkaze elektroenergetskih podjetij, kot je to določeno v členu 31, ki jih potrebujejo pri opravljanju svojih dejavnosti.

2. Države članice in imenovani pristojni organi, skupaj z regulativnimi organi, varujejo zaupnost poslovno občutljivih podatkov. Države članice lahko predvidijo razkritje takšnih informacij, če jih pristojni organi potrebujejo pri opravljanju svojih dejavnosti.

Člen 31

Ločevanje računovodskih izkazov

1. Države članice uvedejo potrebne ukrepe, s katerimi zagotovijo, da bodo računovodski izkazi elektroenergetskih podjetij skladni z odstavkoma 2 in 3.

2. Elektroenergetska podjetja ne glede na sistem lastništva ali pravno obliko pripravijo in predložijo v revizijo ter objavijo svoje letne računovodske izkaze v skladu z določbami nacionalne zakonodaje o letnih računovodskih izkazih družb z omejeno odgovornostjo, sprejetimi na podlagi Četrte direktive Sveta 78/660/EGS z dne 25. julija 1978 o letnih računovodskih izkazih posameznih vrst družb⁽¹⁾, ki temelji na členu 44(2)(g) Pogodbe^(*).

Podjetja, ki zakonsko niso zavezana objavljati svojih letnih računovodskih izkazov, hranijo njihovo kopijo na svojem sedežu, tako da je na voljo javnosti.

3. Elektroenergetska podjetja v svojem internem računovodstvu vodijo ločene računovodske izkaze za svoje prenosne in distribucijske dejavnosti, kot bi se to od njih zahtevalo, če bi te dejavnosti opravljala ločena podjetja, da se prepreči diskriminatornost, navzkrižno subvencioniranje in izkrivljanje konkurence. Vodijo tudi računovodske izkaze, ki so lahko konsolidirani, za druge elektroenergetske dejavnosti, ki niso povezane s prenosom in distribucijo. Do 1. julija 2007 vodijo ločene računovodske izkaze za dejavnosti dobave upravičenim odjemalcem in dejavnosti dobave neupravičenim odjemalcem. V računovodskih izkazih navedejo prihodek iz lastništva prenosnega ali distribucijskega sistema. Po potrebi vodijo konsolidirane računovodske izkaze za neelektroenergetske dejavnosti. Notranji računovodski izkazi morajo za vsako dejavnost vključiti bilanco stanja in izkaz poslovnega izida.

4. Pri reviziji, navedeni v odstavku 2, se zlasti preveri upoštevanje zahteve glede izogibanja diskriminatornosti in navzkrižnemu subvencioniranju iz odstavka 3.

⁽¹⁾ UL L 222, 14.8.1978, str. 11.

^(*) Naslov Direktive 78/660/EGS je prilagojen zaradi upoštevanja preštevila členov Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti v skladu s členom 12 Amsterdamske pogodbe; prvotno napotilo se je nanašalo na člen 54(3)(g).

POGLAVJE VIII

ORGANIZIRANJE DOSTOPA DO SISTEMA

Člen 32

Dostop tretjih strani do sistema

1. Države članice poskrbijo, da se za vse upravičene odjemalce uvede sistem dostopa tretjih strani do prenosnih in distribucijskih sistemov na podlagi objavljenih tarif, ki se izvaja objektivno in nediskriminatorno med uporabniki sistema. Države članice zagotovijo, da so te tarife ali metodologije za njihov izračun potrjene pred začetkom njihove veljavnosti v skladu s členom 37 in da se tarife – in metodologije za njihov izračun, če se potrditev nanaša samo nanje – objavijo pred začetkom njihove veljavnosti.

2. Operater prenosnega ali distribucijskega sistema lahko zavrne dostop, če nima potrebnih zmogljivosti. Za tako zavrnitev mora podati utemeljene razloge na podlagi objektivnih ter tehnično in ekonomsko upravičenih meril, zlasti ob upoštevanju člena 3. Regulativni organi, kjer države članice tako določijo ali države članice zagotovijo, da se ta merila dosledno upoštevajo in da ima uporabnik sistema, ki mu je bil dostop zavrnen, pravico do dostopa do sistema za reševanje sporov. Regulativni organi zagotovijo tudi, da operater prenosnega ali distribucijskega sistema v primeru zavrnitve dostopa posreduje ustrezne informacije o potrebnih ukrepih za okrepitev omrežja. Stranki, ki želi takšne informacije, se lahko zaračuna razumna pristojbina, ki odraža stroške posredovanja informacij.

Člen 33

Odprtje trga in vzajemnost

1. Države članice zagotovijo, da se za upravičene odjemalce štejejo:

(a) do 1. julija 2004, upravičeni odjemalci, kot so opredeljeni v členu 19(1) do (3) Direktive 96/92/ES. Države članice vsako leto do 31. januarja objavijo merila za določanje upravičenih odjemalcev;

(b) od 1. julija 2004, vsi negospodinjski odjemalci;

(c) od 1. julija 2007, vsi odjemalci.

2. Da bi se izognili neuravnoteženosti pri odpiranju trgov z električno energijo:

(a) se pogodbe za dobavo električne energije, sklenjene z upravičenim odjemalcem v sistemu druge države članice, ne smejo prepovedati, če se odjemalec šteje za upravičenega v obeh zadevnih sistemih; in

(b) če so posli, navedeni v točki (a), zavrneni, ker je odjemalec upravičen samo v enem od obeh sistemov, lahko Komisija na zahtevo države članice, v kateri se nahaja upravičeni odjemalec, ob upoštevanju razmer na trgu in skupnega interesa naloži pogodbenici, ki odklanja dostop do sistema, da opravi zahtevano dobavo električne energije.

Člen 34

Neposredni daljnovodi

1. Države članice sprejmejo potrebne ukrepe, da zagotovijo:

(a) vsem proizvajalcem električne energije in dobaviteljem električne energije s sedežem na njihovem ozemlju, da oskrbijo svoje obrate na sedežu podjetja, podružnice in upravičene odjemalce po neposrednih daljnovodih; in

(b) da se vsi upravičeni odjemalci na njihovem ozemlju oskrbijo po neposrednih daljnovodih prek proizvajalcev in dobaviteljev.

2. Države članice določijo merila za izdajo energetskih dovoljenj za gradnjo neposrednih daljnovodov na svojem ozemlju. Navedena merila so objektivna in nediskriminatorna.

3. Možnost dobave električne energije po neposrednem daljnovodu iz odstavka 1 tega člena ne vpliva na možnost sklenitve pogodb za dobavo električne energije v skladu s členom 32.

4. Države članice lahko gradnjo neposrednega daljnovoda pogojujejo s členom 32 ali z uvedbo postopka za reševanje spora v skladu s členom 37.

5. Države članice lahko zavrnejo izdajo energetskega dovoljenja za neposredni daljnovod, če bi bila izdaja takšnega dovoljenja v nasprotju z določbami člena 3. Takšni zavrnitvi so priloženi ustrezno utemeljeni razlogi.

POGLAVJE IX

NACIONALNI REGULATIVNI ORGANI

Člen 35

Imenovanje in neodvisnost regulativnih organov

1. Vsaka država članica na nacionalni ravni imenuje samo en regulativni organ.

2. Odstavek 1 tega člena ne posega v imenovanje drugega regulativnega organa na regionalni ravni v državah članicah, če obstaja le en visoki predstavnik, ki jo bo v okviru odbora regulatorjev Agencije zastopal in deloval kot oseba za stike na ravni Skupnosti, in sicer v skladu s členom 14(1) Uredbe (ES) št. 713/2009.

3. Z odstopanjem od odstavka 1 tega člena lahko država članica imenuje regulativne organe za manjše sisteme na geografsko ločenih območjih, katerih poraba je bila leta 2008 manjša od 3 % skupne porabe države članice, kateri pripada. To odstopanje ne posega v imenovanje enega samega visokega predstavnika, ki jo bo v okviru odbora regulatorjev Agencije zastopal in deloval kot oseba za stike na ravni Skupnosti, in sicer v skladu s členom 14(1) Uredbe (ES) št. 713/2009.

4. Države članice zagotovijo neodvisnost regulativnega organa in poskrbijo, da svoja pooblastila izvaja nepristransko in pregledno. V ta namen država članica zagotovi, da je regulativni organ pri opravljanju regulativnih nalog, ki mu jih nalaga ta direktiva in z njo povezana zakonodaja:

- (a) pravno ločen in funkcionalno neodvisen od vseh drugih javnih ali zasebnih subjektov,
- (b) da njegovo osebje in osebe, odgovorne za njegovo upravljanje:
 - (i) delujejo neodvisno od kakršnih koli tržnih interesov, in
 - (ii) pri opravljanju svojih regulativnih nalog ne zahtevajo ali sprejemajo neposrednih navodil od katere koli vlade ali drugega javnega ali zasebnega subjekta. Ta zahteva ne posega v morebitno tesno sodelovanje z drugimi pristojnimi nacionalnimi organi ali v splošne smernice politike, ki jih določi vlada, ki niso povezane z regulativnimi pooblastili in nalogami iz člena 37.

5. Da zavarujejo neodvisnost regulativnega organa, države članice zlasti zagotovijo:

- (a) da lahko regulativni organ samostojno odloča, neodvisno od katerega koli političnega organa, in da se mu letno ločeno dodelijo proračunska sredstva, da je samostojen pri porabi dodeljenih proračunskih sredstev in da pri opravljanju svojih dolžnosti razpolaga z zadostnimi človeškimi in finančnimi viri; in
- (b) da so člani odbora regulativnega organa ali, če odbor ne obstaja, najvišje vodstvo regulativnega organa imenovani za obdobje od pet do sedem let, ki se lahko enkrat obnovi.

Države članice glede točke (b) prvega pododstavka zagotovijo ustrezen sistem rotacije za odbor ali najvišje vodstvo. Člane odbora, ali, če odbor ne obstaja, člane najvišjega vodstva se lahko še pred koncem njihovega mandata funkcije razreši le, če ne izpolnjujejo več pogojev iz tega člena ali če so storili kršitev po nacionalni zakonodaji.

Člen 36

Splošni cilji regulativnega organa

Pri opravljanju regulativnih nalog, določenih v tej direktivi, regulativni organ v okviru svojih nalog in pooblastil, opredeljenih v členu 37, ter po potrebi v tesnem posvetovanju z drugimi ustreznimi nacionalnimi organi, tudi z organi, pristojnimi za konkurenco, in brez poseganja v njihove pristojnosti sprejme vse razumne ukrepe za doseganje naslednjih ciljev:

- (a) spodbujanje konkurenčnega, zanesljivega in okoljsko trajnostnega notranjega trga z električno energijo v Skupnosti ter učinkovito odpiranje trga za vse odjemalce in dobavitelje v Skupnosti, in sicer v tesnem sodelovanju z Agencijo, regulativnimi organi drugih držav članic in Komisijo, in zagotavljanje ustreznih pogojev za učinkovito in zanesljivo delovanje omrežij električne energije ob upoštevanju dolgoročnih ciljev;
- (b) razvoj konkurenčnih in pravilno delujočih regionalnih trgov v Skupnosti, da bi dosegli cilj iz točke (a);
- (c) odprava omejitev pri trgovanju z električno energijo med državami članicami, vključno z razvojem ustreznih zmogljivosti za čezmejni prenos, da bi zadostili povpraševanju in spodbudili povezovanje nacionalnih trgov za lažji pretok električne energije v Skupnosti;
- (d) stroškovno najučinkoviteje pomagati doseči razvoj varnih, zanesljivih in učinkovitih nediskriminatorskih sistemov, usmerjenih k odjemalcem, ki spodbujajo zadostnost sistema ter, v skladu s splošnimi cilji energetske politike, energetska učinkovitost in vključevanje proizvodnje električne energije v manjšem in večjem obsegu iz obnovljivih virov energije ter porazdeljene proizvodnje v prenosnih in distribucijskih omrežjih;
- (e) omogočanje lažjega vključevanja v omrežje novih proizvodnih zmogljivosti, zlasti z odpravljanjem ovir, ki bi lahko novim udeležencem preprečile vstop na trg, in električne energije iz obnovljivih virov energije;
- (f) zagotavljanje ustreznih spodbud za operaterje sistemov in uporabnike sistemov, kratkoročno in dolgoročno, da bi povečali učinkovitost omrežij in spodbudili povezovanje trgov;
- (g) zagotavljanje koristi odjemalcev prek učinkovitega delovanja nacionalnega trga, spodbujanje učinkovite konkurence in pomoč pri zagotavljanju varstva potrošnikov;
- (h) pomoč pri doseganju visokih standardov univerzalnih in javnih storitev za električno energijo ter prispevanje k zaščiti ranljivih odjemalcev in skladnosti potrebnih postopkov izmenjave podatkov za odjemalce.

Člen 37

Naloge in pooblastila regulativnih organov

1. Regulativni organ ima naslednje naloge:

- (a) v skladu s preglednimi merili določati ali potrjevati tarife za prenos ali distribucijo ali njihove metodologije;
 - (b) zagotavljati, da operaterji prenosnega in distribucijskega sistema in po potrebi tudi lastniki sistema ter elektroenergetska podjetja izpolnjujejo obveznosti, ki jim jih nalagata ta direktiva in druga zadevna zakonodaja Skupnosti, vključno s čezmejnimi zadevami;
 - (c) sodelovati z regulativnim organom ali organi držav članic in agencijo pri čezmejnih zadevah;
 - (d) izpolnjevati in izvajati vse zadevne pravno zavezujoče odločitve Agencije in Komisije;
 - (e) enkrat na leto zadevnim organom držav članic, Agenciji in Komisiji poročati o svojih dejavnostih in izpolnjevanju svojih nalog. Takšna poročila se nanašajo na sprejete ukrepe in dosežene rezultate v zvezi z nalogami iz tega člena;
 - (f) preprečevati navzkrižno subvencioniranje med dejavnostmi prenosa, distribucije in dobave;
 - (g) spremljati naložbene načrte operaterjev prenosnega sistema in v letnem poročilu zagotoviti oceno naložbenih načrtov operaterjev prenosnega sistema glede njihove skladnosti z razvojnimi načrtom omrežja za celotno Skupnost iz člena 8(3)(b) Uredbe (ES) št. 714/2009; takšna ocena lahko vključuje priporočila za spremembo teh naložbenih načrtov;
 - (h) spremljati upoštevanje predpisov o varnosti in zanesljivosti omrežja in pregledovati njegovo učinkovitost v preteklosti, ter določati ali potrjevati standarde in zahteve glede kakovosti storitev in dobave ali k temu prispevati skupaj z drugimi pristojnimi organi;
 - (i) spremljati raven preglednosti, tudi veleprodajnih cen, in zagotavljati, da elektroenergetska podjetja izpolnjujejo obveznosti glede preglednosti;
 - (j) spremljati raven in učinkovitost odprtosti trga in konkurence pri veleprodaji in maloprodaji, vključno z borzami električne energije, cenami za gospodinjske odjemalce, ki zajemajo tudi predplačilne sisteme, deležem odjemalcev, ki zamenjajo dobavitelja, deležem odklopov, stroški vzdrževanja in pritožbami gospodinjskih odjemalcev, ter morebitno izkrivljanje ali omejevanje konkurence, pri čemer organom, pristojnim za konkurenco, zagotavljajo potrebne informacije in jim posredujejo zadevne primere;
 - (k) spremljati pojav restriktivnih pogodbenih praks, vključno z določbami o ekskluzivnosti, ki lahko velikim negospodinjskim odjemalcem preprečijo sklenitev pogodb z več kot enim dobaviteljem hkrati ali jih pri tem omejujejo in o tem po potrebi obveščati nacionalne organe za konkurenco;
 - (l) spoštovati pogodbeno svobodo v zvezi s pogodbami o prekinljivi oskrbi in dolgoročnimi pogodbami, če so v skladu s pravom Skupnosti in nacionalnim pravom ter politiko Skupnosti;
 - (m) spremljati čas, ki ga operaterji prenosnih in distribucijskih sistemov potrebujejo za priključitve in popravila;
 - (n) skupaj z drugimi pristojnimi organi pomagati zagotavljati, da so ukrepi za varstvo potrošnikov, vključno s tistimi, ki so opredeljeni v Prilogi I, učinkoviti in da se jih izvaja;
 - (o) vsaj enkrat na leto objaviti priporočila glede skladnosti cen za dobavo z določbami člena 3 in jih po potrebi posredovati pristojnim organom;
 - (p) zagotavljati dostop do podatkov o porabi posameznih odjemalcev, razpoložljivost – pri neobvezni uporabi – lahko razumljive usklajene oblike podatkov o porabi na nacionalni ravni in hiter dostop do tovrstnih podatkov za vse odjemalce v skladu s točko (h) Priloge I;
 - (q) spremljati izvajanje pravil v zvezi z vlogo in odgovornostjo operaterjev prenosnega sistema, operaterjev distribucijskega sistema, dobaviteljev in odjemalcev ter drugih akterjev na trgu v skladu z Uredbo (ES) št. 714/2009.
 - (r) spremljati naložbe v proizvodne zmogljivosti v zvezi z zanesljivostjo dobave;
 - (s) spremljati tehnično sodelovanje med operaterji prenosnih sistemov Skupnosti in tretjih držav;
 - (t) spremljati izvajanje zaščitnih ukrepov iz člena 42, in
 - (u) prispevati k usklajevanju postopkov izmenjave podatkov za najpomembnejše tržne procese na regionalni ravni.
2. Če država članica tako določi, lahko naloge v zvezi s spremljanjem iz odstavka 1 opravljajo drugi organi in ne regulativni organ. V tem primeru je treba z rezultati takšnega spremljanja čim prej seznaniti regulativni organ.
- Regulativni organi se pri opravljanju nalog iz odstavka 1 v skladu z načeli boljše ureditve po potrebi posvetujejo z operaterji prenosnega sistema in po potrebi tesno sodelujejo z drugimi ustreznimi nacionalnimi organi, pri čemer ne posegajo v njihove posebne pristojnosti, sami pa ohranijo neodvisnost.

Odobritve regulativnega organa ali Agencije v skladu s to direktivo ne posegajo v ustrezno utemeljeno prihodnje izvajanje pooblastil regulativnega organa v skladu s tem členom niti ne vplivajo na kazni, ki jih naložijo drugi pristojni organi ali Komisija.

3. Ko je imenovan samostojni operater sistema v skladu s členom 13, regulativni organ poleg nalog, ki jih ima v skladu z odstavkom 1, opravlja tudi naslednje naloge:

- (a) preverja, ali lastnik prenosnega sistema in samostojni operater sistema izpolnjujeta svoje obveznosti iz tega člena, in v skladu z odstavkom 4(d) nalaga kazni, če zahteve niso bile izpolnjene;
- (b) spremlja odnose in komunikacijo med samostojnim operaterjem sistema in lastnikom prenosnega sistema, da zagotovi, da samostojni operater sistema izpolnjuje svoje obveznosti, ter zlasti odobri pogodbe in deluje kot organ za reševanje sporov med samostojnim operaterjem sistema in lastnikom prenosnega sistema v zvezi z morebitno pritožbo, ki jo katera koli stranka vložijo v skladu z odstavkom 11;
- (c) v okviru prvega deset-letnega razvojnega načrta omrežja, brez poseganja v postopek iz člena 13(2)(c), potrjuje načrtovanje naložb in večletni razvojni načrt omrežja, kot ju letno predstavi samostojni operater sistema;
- (d) zagotavlja, da tarife za dostop do omrežja, ki jih obračunavajo samostojni operaterji sistema, vključujejo nadomestilo za lastnika ali lastnike omrežja, ki zagotavlja ustrezno nadomestilo za omrežna sredstva in morebitne naložbe vanje, pod pogojem, da se izvajajo gospodarno in učinkovito;
- (e) ima pooblastila za izvajanje inšpekcij, tudi nenapovedanih, v objektih lastnika prenosnega sistema in samostojnega operaterja sistema; in
- (f) spremlja uporabo dohodka od prezasedenosti, ki ga obračunava samostojni operater sistema v skladu s členom 16(6) Uredbe (ES) št. 714/2009.

4. Države članice zagotovijo, da se regulativni organi pooblastijo za učinkovito in hitro izvajanje nalog iz odstavkov 1, 3 in 6. V ta namen ima regulativni organ vsaj naslednja pooblastila:

- (a) izdaja odločitve, zavezujoče za elektroenergetska podjetja;
- (b) preverja delovanje trgov z električno energijo, določa in sprejema kakršne koli ukrepe, ki so potrebni in sorazmerni za spodbujanje učinkovite konkurence in zagotavljanje pravičnega delovanja trga. Po potrebi je regulativni organ prav tako

pooblaščen, da pri vodenju preiskav v zvezi s pravom o konkurenci sodeluje z nacionalnim organom, pristojnim za konkurenco, in regulatorji finančnih trgov ali s Komisijo;

- (c) od elektroenergetskih podjetij lahko zahteva kakršne koli informacije, ki jih potrebuje za izvajanje svojih nalog, vključno z utemeljitvami za zavrnitev dostopa tretjih strani in drugimi informacijami o ukrepih, ki so potrebni za krepitev omrežja;
 - (d) elektroenergetskim podjetjem, ki ne izpolnjujejo svojih obveznosti iz te direktive ali katere koli zadevne pravno zavezujoče odločitve regulativnega organa ali Agencije, naloži učinkovite, sorazmerne in odvračilne kazni, ali pristojnemu sodišču predlaga, da naloži take kazni. To vključuje pristojnosti, da naloži ali predlaga kazni, ki znašajo do 10 % letnega prometa operaterja prenosnega sistema ali do 10 % letnega prometa vertikalno integriranega operaterja prenosnega sistema, in sicer za operaterja prenosnega sistema oziroma vertikalno integrirano podjetje, ki morda ne izpolnjujeta svojih obveznosti iz te direktive; in
 - (e) ustrezne pravice do preiskovanja in ustrezna pooblastila za dajanje navodil pri reševanju sporov v okviru odstavkov 11 in 12.
5. Ko je bil operater prenosnega sistema imenovan v skladu s poglavjem V, ima regulativni organ poleg nalog in pooblastil iz odstavkov 1 in 4 vsaj tudi naslednje naloge in pooblastila:
- (a) nalagati kazni v skladu z odstavkom 4(d) za diskriminatorno ravnanje v prid vertikalno integriranemu podjetju;
 - (b) spremljati komunikacijo med operaterjem prenosnega sistema in vertikalno integriranim podjetjem, da bi tako zagotovili, da operater prenosnega sistema deluje v skladu s svojimi obveznostmi;
 - (c) delovati kot organ za poravnavo sporov med vertikalno integriranim podjetjem in operaterjem prenosnega sistema v zvezi z morebitno pritožbo, ki je vložena v skladu z odstavkom 11;
 - (d) spremljati komercialne in finančne odnose med vertikalno integriranim podjetjem in operaterjem prenosnega sistema, vključno s posojili;
 - (e) potrjevati vse komercialne in finančne sporazume med vertikalno integriranim podjetjem in operaterjem prenosnega sistema, če so ti v skladu s tržnimi pogoji;

- (f) zahtevati utemeljitev s strani vertikalno integriranega podjetja, ko ga v skladu s členom 21(4) obvesti nadzornik za skladnost. Taka utemeljitev vsebuje zlasti dokaze, da ni prišlo do diskriminatornega ravnanja v prid vertikalno integriranemu podjetju;
- (g) izvajati inšpekcije, tudi nenapovedane, v objektih vertikalno integriranega podjetja in operaterja prenosnega sistema; in
- (h) nalagati vse ali specifične naloge operaterja prenosnega sistema samostojnemu operaterju sistema, ki je bil imenovan v skladu s členom 13, če operater prenosnega sistema vztrajno krši svoje obveznosti iz te direktive, zlasti če gre za ponavljajoče se diskriminatorno ravnanje v prid vertikalno integriranemu podjetju.
6. Regulativni organi so pristojni za to, da določijo ali potrdijo vsaj metodologije za izračun ali določitev naslednjih pogojev dovolj zgodaj pred začetkom njihove veljavnosti:
- (a) priključitev in dostop do nacionalnih omrežij, skupaj s tarifami za prenos in distribucijo ali njihovimi metodologijami. Te tarife ali metodologije omogočajo potrebne naložbe v omrežja, tako da bosta zagotovljena delovanje in razvoj omrežij;
- (b) zagotavljanje storitev za izravnavo, ki se morajo izvajati na najbolj ekonomičen način in uporabnikom omrežja zagotavljati ustrezne spodbude za izravnavo dobave in odjema. Storitve za izravnavo so pravične in nediskriminatorne ter temeljiti na objektivnih merilih, in
- (c) dostop do čezmejne infrastrukture, vključno s postopki dodeljevanja zmogljivosti in uravnavanja prezasedenosti.
7. Metodologije ali pogoji iz odstavka 6 se objavijo.
8. Pri določanju ali potrjevanju tarif ali metodologij in storitev za izravnavo regulativni organi zagotovijo, da imajo operaterji prenosnih in distribucijskih sistemov ustrezne spodbude, kratkoročno in dolgoročno, za povečevanje učinkovitosti, spodbujanje povezovanja trgov in zanesljivosti dobave ter za podpiranje zadevnih raziskovalnih dejavnosti.
9. Regulativni organi spremljajo upravljanje prezasedenosti v nacionalnih sistemih električne energije, vključno s povezovalnimi daljnovodi, in izvajanje pravil upravljanja prezasedenosti. V ta namen operaterji prenosnih sistemov ali operaterji na trgu svoje postopke upravljanja prezasedenosti, vključno z dodeljevanjem zmogljivosti, predložijo v odobritev nacionalnim regulativnim organom. Nacionalni regulativni organi lahko zahtevajo spremembe omenjenih pravil.
10. Regulativni organi so pristojni za to, da od operaterjev prenosnega in distribucijskega sistema po potrebi zahtevajo, da spremenijo pogoje, vključno s tarifami ali metodologijami iz tega člena, da zagotovijo njihovo sorazmernost in nediskriminatorno uporabo. V primeru zamud pri določanju tarif za prenos in distribucijo so regulativni organi pristojni za predhodno določitev in potrditev teh tarif ali metodologij ter odločitev o ustreznih izravnalnih ukrepih, če končne tarife za prenos in distribucijo ali metodologije odstopajo od teh začasnih tarif ali metodologij.
11. Stranka, ki se želi pritožiti zoper operaterja prenosnih ali distribucijskih sistemov glede obveznosti operaterja iz te direktive, lahko pošlje pritožbo regulativnemu organu, ki v vlogi organov za poravnavo sporov v dveh mesecih po prejemu pritožbe sprejme svojo odločitev. Navedeni rok se lahko podaljša za dva meseca, če regulativni organ zahteva dodatne informacije. Ta podaljšani rok se lahko dodatno podaljša s soglasjem pritožnika. Odločitev regulativnega organa je zavezujoča, dokler se ne ovrže s pritožbo.
12. Vsaka stranka, ki utrpí škodo in ima pravico do pritožbe na odločitev o metodologijah za izračun, sprejeto v skladu s tem členom, ali če za regulativni organ velja obveznost posvetovanj, glede predlaganih tarif ali metodologij za izračun, lahko najkasneje v dveh mesecih po objavi odločitve ali njenega predloga ali v krajšem roku, če to predvidijo države članice, vložijo pritožbo za pregled. Ta pritožba nima odložilnega učinka.
13. Države članice oblikujejo ustrezne in učinkovite mehanizme za ureditev, nadzor in preglednost v izogib zlorabam prevladujočega položaja, zlasti v škodo odjemalcev, in spodbujajočemu ravnanju. Ti mehanizmi upoštevajo določbe Pogodbe, zlasti člena 82.
14. Države članice zagotovijo sprejetje ustreznih ukrepov, vključno z upravnimi ukrepi ali kazenskimi postopki v skladu s svojim nacionalnim pravom, zoper fizične ali pravne osebe, ki so odgovorne v primeru nespoštovanja pravil o zaupnosti, ki jih nalaga ta direktiva.
15. Pritožbe iz odstavkov 11 in 12 ne vplivajo na uveljavljanje pravic do pritožbe po zakonodaji Skupnosti ali nacionalni zakonodaji.
16. Odločitve regulativnih organov so v celoti utemeljene in upravičene ter dopuščajo sodni nadzor. Odločitve so na voljo javnosti, hkrati pa varujejo zaupnost poslovno občutljivih podatkov.

17. Države članice zagotovijo ustrezne mehanizme na nacionalni ravni, v okviru katerih se lahko stranka, ki jo zadeva odločitev regulativnega organa, pritoži organu, ki je neodvisen od vpletenih strank in katere koli vlade.

Člen 38

Ureditveni režim za čezmejna vprašanja

1. Regulativni organi se med seboj tesno posvetujejo in sodelujejo ter drug drugemu in Agenciji zagotavljajo podatke, ki so potrebni za izpolnjevanje njihovih nalog iz te direktive. Pri izmenjavi informacij je organ, ki informacije prejme, zavezan enaki stopnji zaupnosti kot organ, ki informacije zagotovi.

2. Regulativni organi sodelujejo vsaj na regionalni ravni za:

(a) spodbujanje uvajanja obratovalnih dogovorov, da bi omogočili optimalno upravljanje omrežja, spodbudili skupne borze električne energije in dodeljevanje čezmejnih zmogljivosti ter – vključno z novimi povezavami omogočili ustrezno raven zmogljivosti za medsebojno povezovanje v regiji in med regijami, da se omogoči razvoj učinkovite konkurence in izboljša zanesljivost dobave brez razlikovanja med dobavitelji v različnih državah članicah;

(b) uskladitev oblikovanja vseh kodeksov omrežij za zadevne operaterje prenosnih sistemov in druge udeležence na trgu, in

(c) uskladitev oblikovanja pravil za upravljanje prezasedenosti.

3. Nacionalni regulativni organi imajo pravico sklepati sporazume med seboj, da bi pospešili regulativno sodelovanje.

4. Ukrepi iz odstavka 2 se po potrebi izvajajo v tesnem posvetovanju z drugimi zadevnimi nacionalnimi organi in brez poseganja v njihove posebne pristojnosti.

5. Komisija lahko sprejme smernice glede obsega obveznosti regulativnih organov, da sodelujejo med seboj in z Agencijo. Navedeni ukrepi, namenjeni spreminjanju nebitvenih določb te direktive z njenim dopolnjevanjem, se sprejmejo v skladu z regulativnim postopkom s pregledom iz člena 46(2).

Člen 39

Skladnost s smernicami

1. Vsak regulativni organ in Komisija lahko zahtevata mnenje Agencije o tem, ali je odločitev regulativnega organa v skladu s smernicami iz te direktive ali Uredbe (ES) št. 714/2009.

2. Agencija v treh mesecih po prejemu zahtevka pošlje svoje mnenje regulativnemu organu, ki ga je zahteval, oziroma Komisiji ter regulativnemu organu, ki je zadevno odločitev sprejel.

3. Če regulativni organ, ki je sprejel odločitev, ne upošteva mnenja Agencije v štirih mesecih od datuma prejema navedenega mnenja, Agencija o tem obvesti Komisijo.

4. Vsak regulativni organ lahko obvesti Komisijo, če meni, da odločitev drugega regulativnega organa, pomembna za čezmejno trgovino, ni v skladu s smernicami iz te direktive ali iz Uredbe (ES) št. 714/2009, in sicer v dveh mesecih od datuma, ko je bila ta odločitev sprejeta.

5. Komisija lahko odloči, da bo primer nadalje raziskala, če v dveh mesecih po tem, ko jo je obvestila Agencija v skladu z odstavkom 3 ali jo je obvestil regulativni organ v skladu z odstavkom 4, ali v treh mesecih od datuma sprejetja odločitve, če ravna na lastno pobudo, ugotovi, da obstaja resen sum, da odločitev regulativnega organa ni v skladu s smernicami iz te direktive ali iz Uredbe (ES) št. 714/2009. V takem primeru povabi regulativni organ in stranke v postopku pred regulativnim organom, da predložijo pripombe.

6. Če se Komisija odloči, da bo primer nadalje raziskala, najpozneje v štirih mesecih od datuma te odločitve sprejme končno odločitev:

(a) da ne nasprotuje odločitvi regulativnega organa ali

(b) s katero od zadevnega regulativnega organa zahteva, naj prekliče svojo odločitev, ker ni v skladu s smernicami.

7. Če se Komisija v roku iz odstavkov 5 in 6 ne odloči primera nadalje raziskati ali sprejeti končne odločitve, se šteje, da ne nasprotuje odločitvi regulativnega organa.

8. Regulativni organ izpolni zahtevo Komisije po preklicu svoje odločitve v roku dveh mesecev in o tem obvesti Komisijo.

9. Komisija lahko sprejme smernice, v katerih je podrobno določen postopek za uporabo tega člena. Navedeni ukrepi, namenjeni spreminjanju nebitvenih določb te direktive z njenim dopolnjevanjem, se sprejmejo v skladu z regulativnim postopkom s pregledom iz člena 46(2).

Člen 40

Hranjenje evidenc

1. Države članice od dobaviteljev zahtevajo, da za opravljanje svojih nalog nacionalnim organom, vključno z nacionalnim regulativnim organom, nacionalnim organom, pristojnim za konkurenco in Komisiji najmanj pet let hranijo na razpolago zadevne podatke o vseh transakcijah v zvezi s pogodbami o dobavi električne energije in izvedenimi finančnimi instrumenti za trgovanje z električno energijo, ki so jih opravila s trgovci na debelo in operaterji prenosnega sistema.

2. Podatki vključujejo podrobnosti o značilnostih zadevnih transakcij, kot so trajanje, pravila za dobavo in poravnavo, količina, datum in ura izvedbe, cene transakcij in način identifikacije zadevnega trgovca na debelo, pa tudi določene podrobnosti o vseh neporavnanih pogodbah o dobavi električne energije in izvedenih finančnih instrumentih za trgovanje z električno energijo.

3. Regulativni organ se lahko odloči, da nekatere od teh informacij da na razpolago udeležencem na trgu, pod pogojem, da se ne razkrijejo poslovno občutljivi podatki o posameznih akterjih na trgu ali posameznih transakcijah. Ta odstavek se ne uporablja za podatke o finančnih instrumentih, ki sodijo na področje uporabe Direktive 2004/39/ES.

4. Da se zagotovi enotna uporaba tega člena, lahko Komisija sprejme smernice, v katerih določi metode in podrobnosti hranjenja evidenc ter obliko in vsebino podatkov, ki jih je treba hraniti. Navedeni ukrepi, namenjeni spreminjanju nebitvenih določb te direktive z njenim dopolnjevanjem, se sprejmejo v skladu z regulativnim postopkom s pregledom iz člena 46(2).

5. Kar zadeva transakcije z izvedenimi finančnimi instrumenti za trgovanje z električno energijo, ki jih opravljajo dobavitelji s trgovci na debelo in operaterji prenosnega sistema, se ta člen uporablja šele potem, ko Komisija sprejme smernice iz odstavka 4.

6. Določbe tega člena ne pomenijo dodatnih obveznosti za subjekte, ki sodijo na področje uporabe Direktive 2004/39/ES, do organov iz odstavka 1.

7. Če organi iz odstavka 1 potrebujejo dostop do podatkov, ki jih hranijo subjekti, ki sodijo na področje uporabe Direktive 2004/39/ES, organi, ki so pristojni v skladu z navedeno direktivo, tem organom pošljejo zahtevane podatke.

POGLAVJE X

MALOPRODAJNI TRGI

Člen 41

Maloprodajni trgi

Da bi spodbujali nastajanje dobro delujočih in preglednih maloprodajnih trgov v Skupnosti, države članice zagotovijo, da so vloge in odgovornosti operaterjev prenosnega sistema, operaterjev distribucijskih sistemov, dobaviteljev, odjemalcev in po

potrebi drugih udeležencev na trgu opredeljene glede na pogodbene dogovore, obveznosti do odjemalcev, izmenjavo podatkov ter pravil glede poravnave, lastništvo podatkov in odgovornost za merjenje porabe.

Ta pravila se objavijo; njihov cilj je odjemalcem in dobaviteljem olajšati dostop do omrežij, pregledujejo pa jih regulativni organi ali drugi pristojni nacionalni organi.

Veliki negospodinjiski odjemalci imajo pravico, da istočasno sklenejo pogodbo z več dobavitelji.

POGLAVJE XI

KONČNE DOLOČBE

Člen 42

Zaščitni ukrepi

Če na energetske trgu nastopi nenadna kriza in je ogrožena fizična varnost oseb, opreme ali naprav ali je ogrožena celovitost sistema, lahko država članica začasno sprejme potrebne zaščitne ukrepe.

Ti ukrepi morajo povzročiti kar najmanjše motnje v delovanju notranjega trga, po obsegu pa ne smejo preseči okvira, ki je nujen za odpravo nenadno nastalih težav.

Prizadeta država članica o sprejetih ukrepih nemudoma obvesti druge države članice in Komisijo, ki lahko odloči, da mora država članica spremeniti ali ukiniti take ukrepe, če izkrivljajo konkurenco in neugodno vplivajo na trgovino na način, ki je nezdržljiv s skupnim interesom.

Člen 43

Enaki pogoji

1. Ukrepi, ki jih lahko sprejmejo države članice na podlagi te direktive za zagotovitev enakih pogojev, so skladni s Pogodbo ES, zlasti členom 30 Pogodbe, in z zakonodajo Skupnosti.

2. Ukrepi iz odstavka 1 so sorazmerni, nediskriminatorni in pregledni. Navedeni ukrepi se lahko začnejo izvajati šele, ko je Komisija o njih uradno obveščena in jih je odobrila.

3. Komisija v zvezi z uradnim obvestilom iz odstavka 2 ukrepa v dveh mesecih od datuma njegovega prejema. Ta rok začne teči na dan po prejemu vseh podatkov. Če Komisija ni ukrepala v roku dveh mesecev, se šteje, da ne nasprotuje ukrepom iz obvestila.

Člen 44

Odstopanja

1. Države članice, ki lahko po začetku veljavnosti te direktive dokažejo, da imajo hujše težave pri obratovanju svojih majhnih izdvojenih sistemov, lahko zaprosijo za odstopanja od ustreznih določb v poglavjih IV, VI, VII in VIII in v primeru mikro izdvojenih sistemov v poglavju III, kar zadeva obnovo, nadgradnjo in razširitev obstoječih zmogljivosti, Komisija pa lahko ta odstopanja odobri. Komisija obvesti ob spoštovanju zaupnosti države članice o takšnih vlogah, preden sprejme odločitev. Ta odločitev se objavi v Uradnem listu Evropske unije.

2. Člen 9 se ne uporablja za Ciper, Luksemburg in/ali Malto. Poleg tega se za Malto ne uporabljajo členi 26, 32 in 33.

Za namene člena 9(1)(b) pojem „podjetje, ki opravlja katero koli dejavnost proizvodnje ali dobave“ ne zajema končnih odjemalcev, ki opravljajo katero koli dejavnost proizvodnje in/ali dobave električne energije, bodisi neposredno ali prek podjetij, nad katerimi izvajajo individualni ali skupni nadzor, če so končni odjemalci, vključno z njihovim deležem električne energije, proizvedene v nadzorovanih podjetjih, v letnem povprečju neto odjemalci električne energije in če gospodarska vrednost električne energije, ki jo prodajo tretjim stranem, ni bistvenega pomena v razmerju do njihovega preostalega poslovnega delovanja.

Člen 45

Revizijski postopek

Če v poročilu iz člena 47(6) Komisija zaključi, da so glede na učinkovit način dostopa do omrežja v državi članici – način, ki omogoča učinkovit, nediskriminatoren in nemoten dostop do omrežja – nekatere obveznosti, ki jih ta direktiva nalaga podjetjem (skupaj z obveznostjo v zvezi s pravnim ločevanjem operaterjev distribucijskega sistema) nesorazmerne z želenim ciljem, lahko zadevna država članica pošlje Komisiji zahtevo za izvzetje iz zadevne obveznosti.

Država članica Komisijo nemudoma uradno obvesti o svoji zahtevi in o vseh ustreznih informacijah, na podlagi katerih dokaže, da bo ugotovitev v poročilu v zvezi z učinkovitim dostopom do omrežja veljala tudi v prihodnje.

V treh mesecih po prejemu obvestila Komisija sprejme svoje stališče v zvezi z zahtevo zadevne države članice ter po potrebi Evropskemu parlamentu in Svetu pošlje predloge za spremembo ustreznih določb te direktive. Komisija lahko v svojih predlogih za spremembo te direktive predlaga izključitev zadevne države članice iz določenih zahtev, če navedena država članica uvede enako učinkovite ukrepe, kot je primerno.

Člen 46

Odbor

1. Komisiji pomaga odbor.
2. Pri sklicevanju na ta odstavek se uporabljata člen 5a(1) do (4) in člen 7 Sklepa 1999/468/ES, ob upoštevanju določb člena 8 Sklepa.

Člen 47

Poročanje

1. Komisija spremlja in pregleda uporabo te direktive ter Evropskemu parlamentu in Svetu prvič do 4. avgusta 2004 in nato vsako leto predloži splošno poročilo o napredku. Poročilo o napredku zajema najmanj:
 - (a) pridobljene izkušnje in doseženi napredek pri oblikovanju v celoti delujočega notranjega trga z električno energijo in še vedno prisotne ovire na tem področju, vključno z vidiki prevladujočega položaja na trgu, koncentracije na trgu, spodrivajočega ali protikonkurenčnega ravnanja in njihov vpliv glede izkrivljanja trga;
 - (b) obseg, v katerem so bile zahteve glede ločevanja in določanja tarif iz te direktive uspešne pri zagotavljanju poštenega in nediskriminatornega dostopa do elektroenergetskega sistema Skupnosti ter enakovredne stopnje konkurence, kot tudi gospodarske, okoljske in socialne posledice odpiranja trga z električno energijo za odjemalce;
 - (c) preučitev vprašanj v zvezi s stopnjami zmogljivosti sistema in zanesljivostjo dobave električne energije v Skupnosti ter zlasti z obstoječim in načrtovanim uravnoteženjem ponudbe in povpraševanja, ob upoštevanju fizične zmogljivosti za izmenjavo med posameznimi območji;
 - (d) posebna pozornost bo namenjena ukrepom, ki jih države članice sprejmejo za primer konične obremenitve in izpada energa ali več dobaviteljev;
 - (e) uporabo odstopanj, določenih v členu 26(4), za morebitno spremembo praga;
 - (f) splošno oceno doseženega napredka pri dvostranskih odnosih s tretjimi državami, ki proizvajajo in izvažajo ali prenašajo električno energijo, skupaj z napredkom pri povezovanju trga, socialnih in okoljskih posledicah trgovine z električno energijo in dostopu do omrežij takšnih tretjih držav;

(g) potrebo po zahtevah za uskladitev, ki niso povezane z določbami te direktive; in

(h) način, kako so države članice v praksi izvajale zahteve glede energetskega označevanja iz člena 3(9), in način, kako so upoštevale priporočila Komisije v zvezi s tem.

Poročilo o napredku lahko po potrebi zajema priporočila zlasti glede področja uporabe in podrobnosti določb o označevanju, vključno z načinom sklicevanja na obstoječe vire in vsebino teh virov in predvsem kako se lahko objavijo informacije o vplivu na okolje, vsaj z vidika emisij CO₂ in radioaktivnih odpadkov, ki nastanejo pri proizvodnji električne energije iz različnih energetskih virov, na pregleden, lahko dostopen in primerljiv način v celotni Skupnosti, z načinom poenostavitve ukrepov, ki jih sprejmejo države članice za preverjanje točnosti informacij, ki jih zagotovi dobavitelji, ter kateri ukrepi bi lahko izničili negativne učinke prevladujočega položaja ali koncentracije na trgu.

2. Vsaki dve leti poročilo iz odstavka 1 zajema tudi analizo različnih ukrepov, ki jih države članice sprejmejo za izpolnitev obveznosti javnih storitev in pregled učinkovitosti teh ukrepov, zlasti njihov vpliv na konkurenčnost na trgu z električno energijo. To poročilo lahko po potrebi vključuje priporočila glede ukrepov, ki jih je treba sprejeti na nacionalni ravni za izpolnitev visokih standardov javnih storitev, ali ukrepov, namenjenih preprečevanju zapiranja trga.

3. Komisija do 3. marca 2013 Evropskemu parlamentu in Svetu kot del splošnega pregleda predloži posebno poročilo, v katerem je opredeljeno, do katere mere so bile zahteve glede ločevanja iz poglavja V uspešne pri zagotavljanju polne in dejanske neodvisnosti operaterjev prenosnega sistema, pri tem pa kot merilo uporabi dejansko in učinkovito ločevanje.

4. Komisija za namene ocenjevanja iz odstavka 3 upošteva zlasti naslednja merila: pravičen in nediskriminatoren dostop do omrežja, učinkovito regulacijo, razvoj omrežja glede na potrebe trga, neizkrivljene pobude za naložbe, razvoj infrastrukture za medsebojno povezanost, dejansko konkurenčnost na energetskih trgih Skupnosti in stanje zanesljivosti oskrbe v Skupnosti.

5. Komisija po potrebi in zlasti v primeru, ko podrobno posebno poročilo iz odstavka 3 navaja, da pogoji iz odstavka 4 niso bili zagotovljeni v praksi, predloži predloge Evropskemu parlamentu in Svetu, da bi s tem zagotovila popolno dejansko neodvisnost operaterjev prenosnega sistema do 3. marca 2014.

6. Komisija pošlje Evropskemu parlamentu in Svetu do 1. januarja 2006 podrobno poročilo o napredku pri oblikovanju notranjega trga z električno energijo. Poročilo zlasti obravnava:

- obstoj nediskriminatornega dostopa do omrežja,
- veljavno pravno ureditev,
- razvoj infrastrukture za medsebojno povezanost in stanje zanesljivosti oskrbe v Skupnosti,
- obseg, v katerem lahko majhnim podjetjem in gospodinjstvom odjemalcem pripadajo vse ugodnosti odprtja trga, zlasti v zvezi s standardi javnih storitev in univerzalnih storitev,
- obseg, v katerem so trgi v praksi odprti za dejansko konkurenco, vključno z vidika prevladujočega položaja na trgu, koncentracije na trgu, spodrivajočega in protikonkurenčnega ravnanja,
- obseg, v katerem odjemalci dejansko zamenjajo dobavitelje in se ponovno pogajajo o tarifah,
- razvoj cen, vključno s cenami dobave, glede na stopnjo odprtosti trgov, in
- izkušnje, pridobljene z izvajanjem te direktive, kar zadeva dejansko neodvisnost operaterjev sistema v vertikalno integriranih podjetjih, in ali so poleg funkcionalne neodvisnosti in ločevanja računovodskih izkazov oblikovani tudi drugi ukrepi, ki imajo enakovreden učinek kot pravno ločevanje.

Komisija po potrebi pošlje Evropskemu parlamentu in Svetu predloge zlasti s ciljem zagotavljanja visokih standardov javnih storitev.

Komisija po potrebi pošlje Evropskemu parlamentu in Svetu predloge, da zagotovi popolno in dejansko neodvisnost operaterjev distribucijskega sistema do 1. julija 2007. Če je potrebno, navedeni predlogi v skladu s konkurenčnim pravom zadevajo tudi ukrepe, ki se nanašajo na vprašanja prevladujočega položaja na trgu, koncentracije trga, spodrivajočega in protikonkurenčnega ravnanja.

Člen 48

Razveljavitev

Direktiva 2003/54/ES se razveljavi z učinkom od 3. marca 2011 brez poseganja v obveznosti držav članic glede rokov za prenos in uporabo navedene direktive. Sklicevanja na razveljavljeno direktivo se štejejo za sklicevanja na to direktivo in se berejo v skladu s korelacijsko tabelo iz Priloge II.

Člen 49

Prenos

1. Države članice sprejmejo zakone in druge predpise, potrebne za uskladitev s to direktivo, do 3. marca 2011. O tem takoj obvestijo Komisijo.

Te določbe uporabljajo od 3. marca 2011, razen člena 11, ki ga začnejo uporabljati 3. marca 2013.

Države članice se v sprejetih predpisih sklicujejo na to direktivo ali pa sklic nanjo navedejo ob njihovi uradni objavi. Način sklicevanja določijo države članice.

2. Države članice Komisiji sporočijo besedilo temeljnih predpisov nacionalnega prava, ki jih sprejmejo na področju, ki ga ureja ta direktiva.

Člen 50

Začetek veljavnosti

Ta direktiva začne veljati dvajseti dan po objavi v *Uradnem listu Evropske unije*.

Člen 51

Naslovniki

Ta direktiva je naslovljena na države članice.

V Bruslju, 13. julija 2009

Za Evropski parlament
Predsednik
H.-G. PÖTTERING

Za Svet
Predsednik
E. ERLANDSSON

PRILOGA I

UKREPI ZA VARSTVO POTROŠNIKOV

1. Ne da bi to posegalo v pravila Skupnosti o varstvu potrošnikov, zlasti v Direktivo 97/7/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. maja 1997 o varstvu potrošnikov glede sklepanja pogodb pri prodaji na daljavo ⁽¹⁾ in Direktivo Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah ⁽²⁾, je namen ukrepov iz člena 3 zagotoviti odjemalcem:

- (a) pravico do pogodbe z njihovim dobaviteljem električne energije, ki določa:
- ime in naslov dobavitelja,
 - opravljene storitve, ponujeno raven kakovosti storitev in rok za prvo priključitev,
 - vrste nujenih vzdrževalnih storitev,
 - sredstva, prek katerih je mogoče pridobiti najnovejše podatke o vseh veljavnih tarifah in stroških vzdrževanja,
 - trajanje pogodbe, pogoje za podaljšanje in prenehanje storitev in pogodbe ter če je dovoljen brezplačen odstop od pogodbe,
 - dogovore o nadomestilu in povračilu, ki velja, če ni dosežena raven kakovosti storitev iz pogodbe, vključno z nenatančnim in nepravočasnim izdajanjem računov,
 - način za sprožitev postopkov za reševanje sporov v skladu s točko (f),
 - informacije o pravicah potrošnikov, vključno z obravnavanjem pritožb in s podatki navedenimi v tej točki, ki se pregledno sporočajo v obliki obračunov in prek spletnih strani elektroenergetskih podjetij.

Pogoji morajo biti pravični in znani vnaprej. V vseh primerih je treba te podatke zagotoviti pred sklenitvijo ali potrditvijo pogodbe. Tudi če se pogodbe sklepajo prek posrednikov, je treba podatke, ki se nanašajo na zadeve iz te točke, zagotoviti pred sklenitvijo pogodbe;

- (b) pravočasen prejem obvestila o kakršni koli nameravani spremembi pogodbenih pogojev in hkrati s prejemom takšnega obvestila tudi prejem obvestila o pravici do odpovedi. Izvajalci storitev svoje naročnike neposredno in pravočasno ter na pregleden in razumljiv način obvestijo o vsakršnem povišanju tarif, v vsakem primeru pa pred iztekom običajnega obračunskega obdobja, ki sledi povišanju tarif. Države članice potrošnikom zagotovijo možnost odstopa od pogodb, če ti ne sprejmejo novih pogojev, o katerih jih obvesti njihov izvajalec elektroenergetskih storitev;
- (c) pregledne informacije o veljavnih cenah in tarifah ter splošno veljavnih pogojih v zvezi z dostopom do teh storitev in njihovo uporabo;
- (d) možnost široke izbire načinov plačevanja, ki ne diskriminira odjemalcev po nepotrebnem. Predplačilni sistemi so pravični in ustrezno odražajo verjetno porabo. Vse razlike v splošnih pogojih odražajo stroške dobavitelja zaradi različnih plačilnih sistemov. Splošni pogoji morajo biti pošteni in pregledni. Objavljeni morajo biti v jasnem in razumljivem jeziku ter ne smejo vsebovati nepogodbenih ovir za uresničevanje pravic potrošnikov, na primer preobsežno pogodbeno dokumentacijo. Potrošnike je treba zavarovati pred nepoštenimi in zavajajočimi načini prodaje;
- (e) da se jim zamenjava dobavitelja ne zaračuna;

⁽¹⁾ UL L 144, 4.6.1997, str. 19.

⁽²⁾ UL L 95, 21.4.1993, str. 29.

- (f) pravico do preglednih, enostavnih in poceni postopkov pri obravnavi svojih pritožb. Še posebej imajo vsi odjemalci pravico, da njihov dobavitelj električne energije zanje opravlja kakovostne storitve in obravnava pritožbe. Takšni postopki izvensodnega reševanja sporov morajo omogočati pošteno in hitro reševanje sporov, če je mogoče v roku treh mesecev, ter določati sistem povračil ali odškodnin, če je to upravičeno. Postopki so, kjer je to mogoče, v skladu s Priporočilom Komisije 98/257/ES z dne 30. marca 1998 o načelih, ki se uporabljajo za telesa, odgovorna za izvensodno reševanje potrošniških sporov ⁽¹⁾;
 - (g) da so ob dostopu do univerzalne storitve po določbah, ki jih države članice sprejmejo v skladu s členom 3(3), obveščeni o svojih pravicah v zvezi z univerzalno storitvijo;
 - (h) da so jim na voljo podatki o njihovi porabi in da lahko z izrecnim soglasjem in brezplačno kateremu koli podjetju, ki je registrirano, dovolijo dostop do svojih podatkov o porabi. Organ, ki je odgovoren za obdelavo podatkov, mora navedene podatke posredovati podjetju. Države članice določijo obliko za predstavitev podatkov in postopek, s katerim se dobaviteljem in odjemalcem zagotovi dostop do podatkov. Te storitve odjemalcem ni mogoče dodatno zaračunati;
 - (i) da so ustrezno obveščeni o dejanski porabi električne energije in stroških, in sicer dovolj pogosto, da lahko sami uravnavajo svojo porabo električne energije. Informacija se zagotovijo v zadostnem roku, pri čemer se upošteva zmogljivost opreme odjemalca za merjenje porabe in zadevni produkt električne energije. Upoštevati je treba stroškovno učinkovitost takšnih ukrepov. Te storitve odjemalcem ni mogoče dodatno zaračunati;
 - (j) da prejmejo zaključni račun po vsaki zamenjavi dobavitelja električne energije najkasneje šest tednov po njegovi zamenjavi.
2. Države članice zagotovijo izvajanje inteligentnih merilnih sistemov, ki spodbujajo dejavno sodelovanje odjemalcev na trgu dobave električne energije. Izvajanje teh merilnih sistemov je lahko predmet ekonomske ocene dolgoročnih stroškov in koristi za trg in posamičnega odjemalca ali tega, katera oblika inteligentnega merjenja je ekonomsko razumna in stroškovno učinkovita ter kakšen časovni okvir za njihovo distribucijo je izvedljiv.

Ta ocena se opravi do 3. septembra 2012.

Države članice ali pristojni organi, ki jih te države imenujejo, pripravijo časovni razpored uvedbe inteligentnih merilnih sistemov, s ciljem do desetih let.

V primeru, da je uvedba inteligentnih števec pozitivno ocenjena, se najmanj 80 % odjemalcev opremi z inteligentnimi merilnimi sistemi do leta 2020.

Države članice ali drugi pristojni organ, ki ga določijo, na svojem ozemlju zagotovijo interoperabilnost merilnih sistemov, ki naj bi bili uvedeni, ter upoštevajo ustrezne standarde in najboljšo prakso, pa tudi pomembnost razvoja notranjega trga z električno energijo;

⁽¹⁾ UL L 115, 17.4.1998, str. 31.

PRILOGA II

KORELACIJSKA TABELA

Direktiva 2003/54/ES	Ta direktiva
Člen 1	Člen 1
Člen 2	Člen 2
Člen 3	Člen 3
Člen 4	Člen 4
Člen 5	Člen 5
—	Člen 6
Člen 6	Člen 7
Člen 7	Člen 8
Člen 10	Člen 9
Člen 8	Člen 10
—	Člen 11
Člen 9	Člen 12
—	Člen 13
—	Člen 14
Člen 11	Člen 15
Člen 12	Člen 16
—	Člen 17
—	Člen 18
—	Člen 19
—	Člen 20
—	Člen 21
—	Člen 22
—	Člen 23
Člen 13	Člen 24
Člen 14	Člen 25
Člen 15	Člen 26
Člen 16	Člen 27
Člen 17	Člen 29
Člen 18	Člen 30
Člen 19	Člen 31
Člen 20	Člen 32
Člen 21	Člen 33
Člen 22	Člen 34
Člen 23(1) (prvi in drugi stavek)	Člen 35
—	Člen 36
Člen 23 (preostalo besedilo)	Člen 37
—	Člen 38
—	Člen 39
—	Člen 40
—	Člen 41
Člen 24	Člen 42

Direktiva 2003/54/ES	Ta direktiva
—	Člen 43
Člen 25	—
Člen 26	Člen 44
Člen 27	Člen 45
—	Člen 46
Člen 28	Člen 47
Člen 29	Člen 48
Člen 30	Člen 49
Člen 31	Člen 50
Člen 32	Člen 51
Priloga A	Priloga I